

YANGI O'ZBEKISTON ARMIYASI – MAMLAKAT TAYANCHI, XALQIMIZ FAXRI!

VATANPARVAR

Gazeta 1992-yilning
24-iyunidan chiqa
boshlagan

2025-yil 27-iyun
№26 (3140)

MILLIY ARMIYAMIZ YANGI O'ZBEKISTONNING MUSTAHKAM QALQONIDIR!

www.mv-vatanparvar.uz

GAZETAMIZ 33 YOSHDA

27-IYUN

MATBUOT VA OMMAVIY
AXBOROT VOSITALARI
XODIMLARI KUNI!

Aziz hamkasblar, kasb
bayramingiz muborak bo'lsin!

IJTIMOIIY-SIYOSIIY, MA'NAVIY-MA'RIFIY, HARBIIY-VATANPARVARLIK GAZETASI

t.me/mv_vatanparvar_uz
vatanparvar-bt@mail.uz
facebook.com/mudofaavazirligi

t.me/mudofaavazirligi
instagram.com/mudofaavazirligi
youtube.com/c/uzarmiya

Harbiy qadriyat

Prezidentimiz, Qurolli Kuchlar Oliy Bosh Qo'mondonining 9-may kuni so'zlagan nutqida mustaqillik yillarida Vatan himoyasida mardona turgan yigitlarimizga bildirilgan yuksak hurmat har birimizga oliy ibratdir. Ana shu fidoyilarimizning hayotiga nazar tashlasak, ularning har bir qadamida yuksak mas'uliyat, vatanparvarlik, matonat, jasorat kabi fazilatlarini ko'ramiz. Bu fazilatlar, shubhasiz, tarixiy merosimiz, xususan sohibqiron Amir Temur lashkariga xos bo'lgan yuksak harbiy qadriyatlarning davomi sifatida namoyon bo'lmoqda.

AMIR TEMUR QO'SHININING BESH FAZILATI

Buyuk sarkardaning "Temur tuzuklari"da bir fikr keltirilgan: **"Tajribamda ko'rilgankim, azmi qat'iy, tadbirkor, hushyor, mard va shijoatli bir kishi mingta tadbirsiz, loqayd kishidan yaxshiroqdir"**.

Bugun, XXI asrning birinchi choragiga kelib bu fazilatlar har qanday shaxs, millat, armiya, mamlakatning muvaffaqiyat kaliti ekani ma'lum bo'lmoqda. **Bu besh fazilat harbiy xizmatchilar uchun ma'naviy-axloqiy vaksina.** Agar serjantlar, chaqiruvga qadar boshlang'ich tayyorgarlik rahbarlari tomonidan maktab o'quvchilarida, harbiy xizmatchilarda ushbu fazilatlar tarbiyalansa, armiyamiz yanada kuchli va rivojlangan bo'ladi. Buning uchun bu fazilatlarining "ichi"ga nazar solamiz.

AMIR TEMURNING 5 FAZILAT ASOSIDA QURILGAN JANGOVAR TARBIIYA TA'LIMOTI

Bugungi kunda O'zbekiston tezkor iqtisodiy, ijtimoiy va texnologik taraqqiyot yo'lida ildam qadamlar bilan olg'a bormoqda. Yurtimizda amalga oshirilayotgan islohotlar,

yaratilayotgan innovatsion muhit, tadbirkorlikni rag'batlantirish, ilmiy salohiyat va bilimga asoslangan jamiyat qurish – barcha sohalarda, jumladan harbiy xizmatda ham yangi talab va yondashuvlarni yuzaga keltirmoqda.

Bunday yuksak maqsadlarga yetishish uchun har bir harbiy xizmatchi nafaqat jangovar mashg'ulotlar va strategik ko'nikmalarni, balki o'zining ma'naviy salohiyatini ham rivojlantirishi, zamonaviy fikrlaydigan, yuksak intizomli, axloqiy barkamol shaxs sifatida tarbiya topishi zarur. Sohibqiron yaratgan ulkan saltanat tizimining tayanchi bo'lgan "Temur tuzuklari"da keltirilgan besh fazilat – **azmi qat'iylik, tadbirlilik, hushyorlik, mardlik va shijoatlilik** bugungi harbiy xizmatchilar uchun ham dasturulamal bo'lib xizmat qilishi kerak.

Azmi qat'iylik – jangda g'olib bo'lish uchun askarning maqsad sari qat'iy intilishi, sabr va mehnat qilish qobiliyati.

Tadbirlilik – tashabbuskorlik, resurslardan unumli foydalanish va innovatsion fikrlash.

Hushyorlik – raqamli texnologiyalar asrida yolg'on ma'lumotlardan himoyalash, jangovar vaziyatni tushunish va to'g'ri qaror qabul qilish qobiliyati.

Mardlik – adolatli va mas'uliyatli bo'lish, jamiyatda o'z o'rnini topish uchun kerakli fazilat.

Shijoatlilik – har qanday to'siq va muammolarga qaramasdan, faollik va intilish bilan harakat qilish.

Ushbu besh fazilat asosida qurilgan jangovar tarbiya ta'limoti bugungi kunda ham harbiy xizmatchilarni, yoshlarni azmi qat'iyatli, tadbirkor, hushyor, mard va shijoatli qilib tarbiyalash, kelajakda mustahkam, taraqqiyparvar va yuksak ma'naviyatli jamiyatni shakllantirishga yordam beradi.

AZMI QAT'IYLIK

"Azmi qat'iy" iborasi arab tilidan olingan bo'lib, "azamatli va qat'iylik bilan" degan ma'noni anglatadi. Bu ibora odatda mustahkam, hamkorlik, qat'iy ravishda o'z vazifalarini bajarish, qarorlar qabul qilish yoki muayyan maqsadga erishishni bildiradi.

Azmi qat'iy iborasi odatda insonning ichida bo'lgan kuchli iroda, jasorat, qat'iylik va muayyan maqsadga erishish uchun zarur bo'lgan sabr-toqat bilan bog'liq tushunchalarni o'z ichiga oladi. Masalan, biror kishi murakkab vaziyatlarda o'zini yo'qotmay, qat'iy ravishda harakat qilsa, "uning azmi qat'iy", deydlar.

Azmi qat'iy – bu o'z maqsadini qat'iyat va iroda bilan amalga oshirishga intilish, qilgan qaroridan qaytmaslik, ikkilanmaslikni anglatadi. Bu ibora insonning o'z oldiga qo'ygan maqsadiga erishishda toqatli, matonatli va intizomli bo'lishini bildiradi.

TADBIRKOR, TADBIRLILIK

"Tadbirkor" tushunchasi arab tilida iqtisodiy va tijorat sohasida faoliyat yurituvchi shaxsni anglatadi. Bu so'z "tadbir" (*loyiha, ish-harakat*) va "kor" (*bajaruvchi, amalga oshiruvchi*) so'zlaridan tashkil topgan bo'lib, unda biznesni boshqarish, loyihalarni amalga oshirgan holda foyda ko'rish tushuniladi.

MARDLIK

"Mard" so'zi ma'naviy va jismoniy jihatdan quvvatli, jasur, qo'rqmas, o'ziga va so'ziga sodiq insonni ifodalaydi. U odatda jasorat, matonat, vafodorlik, adolatparvarlik kabi fazilatlariga ega bo'lgan shaxsga nisbatan ishlatiladi. Masalan, mard odam – bu hayotdagi qiyinchiliklardan qochmaydigan, o'z so'zida turib, adolatni himoya qiladigan, mas'uliyatli va mustahkam irodali insonni anglatadi. Bu tushuncha o'zbek xalq maqol va maqomlarida ham keng qo'llaniladi.

Mardlik odamning o'z manfaatlaridan ko'ra boshqalarga xizmat qilishga, muammolarni yechishga, zarur vaziyatda qiyinchilikka bardosh berishga, sabr-toqat bilan faollik ko'rsatishga va ma'naviy yuksaklikka erishishga oid xususiyatlarni o'z ichiga oladi.

HUSHYORLIK

Hushyorlik ongli ravishda diqqat-e'tiborli, sergak va ziyrak bo'lish, vaziyatni to'g'ri baholab, xavf-xatarni oldindan sezish va unga tayyor turish fazilatidir.

Hushyor inson har qanday sharoitda ehtiyotkorlik bilan harakat qiladi, o'zini va atrofdagilarni himoya qilish uchun doimo ziyrak bo'ladi. Bu fazilat hayotda to'g'ri qaror qabul qilish, aldov va xatarlarga uchramaslik, ish va shaxsiy hayotda muvaffaqiyatli bo'lishga yordam beradi.

Hushyorlik so'zi arabcha "hush" (*ozodlik, egasi bo'lganlik*) degan so'zdan kelib chiqqan bo'lib, odamning o'zini o'zi nazorat qilish, hayotdagi vaziyatlarga mantiqiy va yuksak ma'naviy darajada yaqinlashishga oid tushunchalarni o'z ichiga oladi.

SHIJOATLILIK

Shijoatlilik jasurlik, qat'iyat, g'ayrat va iroda kuchiga ega bo'lish fazilatidir. Shijoatli inson maqsadiga yetish uchun qo'rqmaslik, intilish, sabr-toqat va fidoyilik bilan harakat qiladi. U qiyinchiliklardan cho'chimaydi, to'siqlarni yengib o'tishga tayyor bo'ladi.

Shijoatlilik fazilati odob-axloq tushunchasining muhim bir jihatidir. U odamning o'z xulq-atvorini, his-tuyg'ulari va ish-harakatlarini nazorat qilishni, shu jumladan boshqalar bilan to'g'ri munosabatda bo'lishni anglatadi. Shijoatlilik so'zi arabcha "shajoat" (*sabr-toqat, kuch-quvvat*) so'zidan kelib chiqqan bo'lib, odamning hayotdagi qiyinchiliklarga, musibat va zarurlarga chidamli bo'lish, sabr-toqat bilan faoliyat ko'rsatish va boshqalar uchun g'amxo'rlik ko'rsatish kabi sifatarni o'z ichiga oladi.

Xulosa qilib aytganda, Amir Temur ta'limotida alohida o'rin egallaydigan besh fazilat – **azmi qat'iylik, tadbirlilik, hushyorlik, mardlik va shijoatlilik bugungi O'zbekiston armiyasi uchun nihoyatda muhim, hayotiy ahamiyatga ega ma'naviy tamoyillardir.** Mazkur fazilatlar harbiy xizmatchining shaxsiyatida uyg'un tarzda shakllansa, u nafaqat jangovar vazifalarni muvaffaqiyat bilan bajaradi, balki tinchligimizni ta'minlashda ham bor kuch-g'ayratini safarbar etadi.

Agar ushbu fazilatlar har bir harbiy xizmatchi qalbiga chuqur singdirilsa, armiyamiz nafaqat texnik jihatdan, balki ma'naviy jihatdan ham mustahkam, zamonaviy va ilmiy asosdagi kuchga aylanadi. Shu bois harbiy tarbiya tizimida sohibqiron merosiga tayanib, bu fazilatlarini metodik asosda shakllantirish mamlakat daxlsizligini ta'minlashda strategik muhim vazifadir.

Muhammadjon QURONOV,
pedagogika fanlari doktori,
professor,
kapitan Bobur ELMURODOV,
"Vatanparvar",
filologiya fanlari bo'yicha
falsafa doktori (PhD)

O'tmish sadosi

OLIMXONNING HARBIY ISLOHOTLARI

Norbo'tabiy vafot etganidan so'ng hokimiyat uchun kurashda g'olib chiqqan, hukmdorning katta o'g'li Olimxon hokimiyat tepasiga kelgach, dastlab unga qarshi isyon ko'targan hududlar isyonini bostirishga kirishdi. Olimxon tog'li tojiklar: qorateginlar, sho'g'nonliklar, badaxshonliklar, eroniylar va boshqalardan iborat yollanma qo'shin tuzgan. U mamlakatda yuzaga kelgan murakkab siyosiy vaziyatda o'z mavqeyini mustahkamlash maqsadida ishonchli armiya tuzishga kirishadi. Buning uchun u ilgari davrlarda kuzatilganidek, faqat Qorategin tojiklaridagina emas, balki tog'li tojiklar hamda Turkistonning boshqa elatlari vakillaridan iborat muntazam qo'shin tashkil eta olgan.

1805-yilda Olimxonning o'qotar qurollar bilan qurollangan muntazam qo'shinlari soni 10 ming kishini tashkil etgan. Olimxon tomonidan hokimiyatni mustahkamlash uchun tuzilgan mazkur qo'shin keyinchalik xonlik armiyasining zarbdor kuchiga aylandi. Mirzoolim Mushrifning "Ansob us-salotin va tavorix ul-xavoqin" asarida Olimxonning harbiy qudratiga baho berilib, "...ko'p siyosatlik podshoh bo'ldi. Amiri Buxoro ham tavahhuma tushdi", deb yoziladi.

Ayrim adabiyotlarda esa Xiva va Buxoro xonliklaridan farqli ravishda Qo'qon xonligida doimiy harbiy qo'shin mavjud bo'lmasdan, faqat xonning shaxsiy gvardiyasi bo'lgani qayd etiladi. Ya'ni urush vaqtlaridagina xonlikda xalq lashkari tuzilar, har bir qushbegi yoki hokim xonning farmoyishiga binoan, ma'lum miqdordagi qo'shin bilan birga kelib, yagona qo'mondonlik rahbarligi ostida boshqalar bilan birgalashib jang olib borishi kerak edi. Ikki xil talqin qilingan mazkur masalaga aniqlik kiritish uchun Qo'qon xonligini yoritib beruvchi manbalarga murojaat qilish o'rinlidir. Jumladan, "Mukammal tarixi Farg'ona" da bu xususda: "...Olimxon har yerdan bahodir yigitlarni to'plab, muborizlar bo'lsa toptirib kelib, ularga in'om-u ehsonlar qilib o'z xizmatiga oldi, gala bahodir nomi bilan lashkar jam ayladi. U qo'shinini ikki toifaga bo'lgan edi. Biri tojikiya, ikkinchisi sartiya. Jamoati tojikiya va shug'noniy va badaxshoniy va ko'hisoniy qattiq jonbozlik ko'rsatar edilar. Chunki xon bularga ko'p in'om-u ehson qilar edi..." degan ma'lumot xonlik muntazam armiyaga ega bo'lgani haqidagi fikri to'g'ri ekanini ko'rsatadi.

Olimxon yosh bo'lishiga qaramasdan, qat'iyatli hukmdor sifatida davlat boshqaruvi va harbiy strategiyani puxta o'zlashtiradi. Qo'qon hukmdorlari "biy" va "bek" unvoni bilan mamlakatni idora qilgan bo'lsa, Olimxon davridan boshlab (1805 yildan) hukmdorlar rasman "xon" deb yuritila boshlandi. Olimxon tomonidan shaxsiy gvardiyaning tuzilishi uning qabila raislari va saroy amaldorlaridan mustaqil ravishda siyosat yuritishiga yordam bergan. Markaziy hokimiyatni mustahkamlash maqsadida saroy amaldorlari va qabila raislarining fitnalariga javoban Olimxon qat'iy harakat qilishga majbur bo'lgan. Singlisi Oypodshoh oyimning kuyovini Isfara hokimligiga tayinlaydi. Biroq avvalgi hokim Isfaradan bir farsah uzoqlikdagi Zumradshoh qal'asida istiqomat

qilayotgan Boybo'ta qalmoq hokimiyatni topshirmaydi. Buni eshitgan Olimxon tezda Isfaraga yurish uyushtiradi.

Boybo'tani yengib, Qo'qonga qaytgan Olimxon tez orada unga qarshi hokimiyat uchun kurashishi mumkin bo'lgan nomzodlar (*hatto qarindoshlari*)ni qatl ettiradi. Bu vaqtda amakisi Hojibiy, sulolaning yana bir a'zolari Dovudbiy va Bekbo'tabiy ham hayot edi. Ukasi Rustambiy esa Konibodom hokimi edi. Olimxon bularning barchasini qatl ettiradi. Hojibiydan uch o'g'il farzand bo'lib, ular Ulug'bek, Sheralibek va Beko'g'libek edi. Ulug'bek va Sheralibek qirg'izlar yashaydigan zaminga surgun qilinadi. Ammo oradan biroz vaqt o'tgach, Ulug'bek bir tasodif tufayli halok bo'ladi. Sheralibek esa uzoq yillar qirg'izlar orasida yashaydi. Dovudqulibek Buxoroga surgun qilinadi. Rustambiy esa bir qancha vaqtdan keyin sirli ravishda o'ldiriladi.

Olimxon taxtga da'vogarlar masalasini hal qilgach, o'z hududini kengaytirish siyosatini boshlab yuboradi. Olimxon butun hukmronligini qo'shni hududlarga harbiy yurishlar bilan o'tkazgan. 1805-yili Xo'jandni egallab, Farg'ona vodiysi uchun strategik ahamiyat kasb etgan mazkur chegarani uzil-kesil xonlik tarkibiga kiritadi. 1809-yilda mustaqil bo'lib olgan va shayx Xovand Tohur avlodlaridan bo'lmish Yunusxo'ja (1784-1801) yetakchilik qilayotgan Toshkent viloyatini ham Qo'qonga bo'ysundirishga erishadi. Natijada Sayram va Chimkent tomonlarga qarab siljish imkoni tug'iladi. Shu tariqa u Turkiston (*Yassi*) va Avliyo otagacha bo'lgan yerlarda harbiy yurishlar uyushtiradi. Olimxon tomonidan harbiy islohot o'tkazilishi natijasida Xo'jand, Ohangaron vohasi, Toshkent, Chimkent va Turkiston bo'ysundirildi, shundan so'ng aynan Olimxon davrida xonlikning Rossiya imperiyasi bilan 1 marta savdo aloqalari o'rnatildi.

OLIMXON TOMONIDAN amalga oshirilgan harbiy yurishlarga kengroq nazar soladigan bo'lsak, 1806-yilning oxiri - 1807-yil boshida Olimxon Xo'jand shahrini ishg'ol etgan. Bu paytda Buxoro amiri Haydar O'ratepani egallaydi. Bundan xabar topgan Olimxon O'ratepaga yurish boshlaydi. 1806-yil 4-may kuni O'ratepa egallanadi. Amir Haydar tomonidan qo'yilgan barcha lavozimdagi kishilarni qatl ettiradi. Olimxon O'ratepani to'liq bo'ysundirish uchun jami 12 marotaba yurish qiladi. So'nggi yurishda 18 kunlik qamaldan so'ng shaharni egallaydi. Olimxon Toshkentni uzil-kesil bosib olish

uchun (*taxminan 1806-yili*) Umarxonni qo'shin bilan jo'natadi. Bu paytda vafot etgan Yunusxo'ja o'rniga Toshkent taxtiga o'tirgan Sultonxo'ja dastlab o'zining tobeligini bildiradi. Biroq bu va'dasi uzoqqa cho'zilmaydi. Shundan so'ng Qo'qon qo'shinlari va Toshkent lashkarlari o'rtasida jang sodir bo'ladi. Jangda garchi Umarxon qo'shinlari g'olib chiqsa-da, Toshkentni egallay olmaydi. Umarxon Toshkentning kaliti hisoblangan Niyozbek qal'asini egallaydi. Qamal natijasida toshkentliklar mag'lubiyatga uchrashi aniq bo'lgach, ular Umarxondan sulh so'raydi. Umarxon esa Homidxo'janing shaxsan kelib afv so'rashini talab qiladi. Talab bajo keltirilgach, Umarxon Toshkentga kiradi.

Nihoyat shu voqealardan keyin Toshkent hokimi Homidxo'ja taslim bo'ladi va Toshkent Qo'qon tarkibiga kiritiladi. Umarxon esa katta o'ljalar bilan Qo'qonga qaytib keladi. Biroq Homidxo'ja mustaqil siyosat yuritish maqsadida Qo'qon xoniga bo'ysunmaydi. Bundan xabar topgan Olimxon katta qo'shin bilan Toshkentga yurish boshlaydi. Qo'qonliklar shaharga janubi-sharq tomondan yaqinlashib, qamalni boshlaydi. O'n bir kunlik qamaldan keyin shahar taslim bo'lib, Homidxo'ja Buxoroga qochadi. Olimxon bu yerda bir oy davomida vaziyatni tartibga soladi. Toshkent hokimi etib Said Alibekni tayinlaydi. Asirlarning bir qismini qatl etadi, bir qismini esa asir sifatida Qo'qonga jo'natadi. Shunday qilib, Toshkentda xo'jalar hokimiyati tugatiladi va shahar Qo'qonga qo'shib olinadi. Endigi navbat Toshkentning shimoliy va shimoli-g'arbida joylashgan Chimkent, Sayram va Turkiston hududlarini xonlik hududiga qo'shib olish edi. Olimxon xonlik hududini ikki barobar kengaytirib oladi. Sirdaryoning butun o'ng sohili bo'ylab joylashgan Qurama viloyati, Toshkent va uning atroflari Qo'qonga qo'shib olinadi. Bu hududlar Qozoq dashtlari va Rossiya bilan savdo ishlarida muhim ahamiyatga ega bo'lgan hududlar edi.

Olimxon kambag'al, bechoralar va qalandarlarga yer maydonlari va chorva beradi va shu yo'l orqali ularni ijtimoiy-foydali mehnatga jalb etadi. Olimxon diniy jihatdan ham yaxshi ta'lim ko'rgan edi. Diniy unvon hisoblangan "eshon"ni bekor qiladi. Ayrim dindor arboblarning to'g'ri ibodat qilishini tekshirish maqsadida ularni imtihon qiladi. Yolg'onchiligi fosh qilinganlarni jazolaydi. Dindor ruhoniylar Olimxonning bu xatti-harakatidan norozi bo'ladi. Uning Toshkentdaligidan foydalanib, fitna uyushtiradilar, u o'ldirildi, deb mish-mish tarqatadilar. Taxtga uning ukasi Umarxon o'tqaziladi. Olimxon xiyonatni bilib qolib Qo'qonga jo'naydi, yo'lda esa unga pistirma qo'yilgan edi. Olimxon 1810-yilda "Oltin qush" degan joyda andijonlik Qambar Mirzo tomonidan otib o'ldiriladi. Olimxonga nisbatan uyushtirilgan fitnaning asosiy sababi, birinchidan, ukasi Umarxonda taxtga bo'lgan qiziqish, ikkinchidan, xonlik qo'shinidagi tog'li tojik va mahalliy qo'shinlar hukmdorlari o'rtasidagi kelishmovchiliklarni sabablar sifatida ko'rsatishimiz mumkin.

Umuman olganda, Olimxon Qo'qon xonligi tarixida chuqur iz qoldirgan hukmdorlardan biri sifatida tarixda qoldi. Uning o'tkazgan islohotlari, mamlakatni xonlik deb e'lon qilishi, quyi tabaqalarga moddiy yordamlarning berilishi, diniy islohoti, harbiy islohoti xonlikning siyosiy, ijtimoiy va iqtisodiy taraqqiyotida muhim rol o'ynadi.

Zavqibek MAHMUDOV,
Abdulla Avloniy nomidagi
pedagogik mahorat milliy instituti
v.b. dotsenti

Mashg'ulot

TOG'DA SABR, MAYDONDA IRODA,

Harbiy xizmatchi nafaqat yuksak ma'naviyat, balki mukammal jismoniy va jangovar yetuklikka ham ega bo'lishi shart. Bu kabi sifatlar faqatgina nazariy bilimning o'zi bilan shakllanmaydi. Aksincha, ular doimiy ravishda tashkil etiladigan amaliy mashg'ulotlar orqali taraqqiy etadi. Ayniqsa, Qurolli Kuchlarimiz tarkibidagi qism va bo'linmalarda bu borada muntazam ravishda tahlil etilgan, samarali metodika asosida mashg'ulotlar o'tkazib kelinmoqda.

RUHIY CHIDAM VA HARAKATDA MUVOFIQLIK

Toshkent harbiy okrugiga qarashli "Angren" tog' dala-o'quv maydonidagi navbatdagi mashg'ulotlar turli ob-havo sharoitida xizmatchilarning harakatlana olish qobiliyatini sinash, ularda mustahkam ruhiy barqarorlik va fizik chidamlilikni shakllantirishga yo'naltirildi. Bu yilgi mashg'ulotlar ayni to'siqlar yo'lagidagi sinovlar va maxsus taktik elementlar bilan boyitildi. Xizmatchilarning harakatlari yakka tartibda ham, guruh asosida ham yuqori darajada tashkil etildi.

Kapitan Azizbek Baqoyev ta'kidlaganidek, harbiy xizmatchi qancha mashq qilsa, xizmat jarayonidagi vazifalarni shuncha oson va professional ado etadi. Mashg'ulot jarayonida harbiylar sun'iy to'siqlardan o'tish, turli murakkablikdagi yondashuvlar bilan bellashish, yonma-yon harakat qilish, bir-birini qo'llab-quvvatlash kabi ko'nikmalarni mustahkamladi. Bu esa jangdagi jamoaviy harakatlar uchun katta poydevordir.

TOG' SHAROITI - KUCH, SABR, AQL SINIVI

Sun'iy tog' to'siqlarida o'tkazilgan mashqlar harbiy tayyorgarlikning eng murakkab va muhim yo'nalishlaridan biri hisoblanadi. Bu mashqlar jismoniy

chidamlilikni oshirish bilan birga harbiy xizmatchidan hushyorlik, tezkor qaror qabul qilish qobiliyati va ruhiy barqarorlikni ham talab etadi. Zero tog' sharoitidagi har qanday xato faqat mashq jarayonida emas, balki voqeyi jangda ham og'ir oqibatlariga olib kelishi mumkin.

Mashqlar jarayonida xizmatchilar sun'iy balandliklar, tik qiyaliklar, toshlar va murakkab relyef elementlarini yengib o'tish bilan birga sharoitga mos ravishda taktik yondashuvni to'g'ri belgilashga urindi. Bunda faqat yugurish yoki harakatlanish emas, balki har bir qadamni oldindan rejalashtirish, jamoa bilan muvofiq harakat qilish, tezda yo'lni tanlab, jangovar vazifani qanday bajarish kerakligini baholash sinovidan o'tdilar.

Qatnashgan xizmatchilarning fikricha, bunday mashqlar faqat tanni emas, aql va irodani ham charxlaydi. Ular sun'iy to'siqlar orqali yuqori balandliklarga chiqib,

NISHONDA ANIQLIK

murakkab manyovrlar bilan tepaliklardan tushish, sharoitga tez moslashish, qurolni samarali qo'llash, xavfni baholash va uzluksiz aloqa saqlash kabi ko'nikmalarni mustahkamladi.

Harbiy mutaxassislarning ta'kidlashicha, bu mashqlar yuqori tog' hududlarida olib borilishi mumkin bo'lgan harbiy amaliyotlarga tayyorgarlikning ajralmas qismi hisoblanadi. Haqiqiy jangovar sharoitda shunday hududlarda harakatlanish talab etilganda aynan shu kabi treninglar hal qiluvchi ahamiyatga ega bo'ladi.

HAR BIR O'QNING ORTIDA VAZIFA BOR

O'q otish mashg'ulotlari – harbiy tayyorgarlikning tarkibiy qismlaridan biri. Chunki jang maydonidagi har bir qaror, har bir bosilgan tugma va har bir uchgan o'q yurtning tinchligi uchun javobgarlikni anglatadi.

Mazkur dala-o'quv maydonida harbiy xizmatchilar sinov otishlarida shaxsiy qurollar – avtomat va pistoletlardan tortib jamoaviy jangovar texnikalar – pulemyot, granatomyot kabi qurollardan foydalanib turli masofalardagi nishonlarga

zarba berish mashqlarini amalga oshirdi. Bu mashqlar nafaqat aniqlikni, balki tezkor qaror qabul qilish, qurolni to'g'ri boshqarish va yon-atrofni tahlil qilish ko'nikmasini talab etadi.

– Har bir o'q intizom va mas'uliyat ifodasidir, – deydi bosh serjant Vohid Sodiqov. – Biz otish jarayonida harbiy xizmatchilardan nafaqat texnik aniqlikni, balki ruhiy

barqarorlik va zo'riqish sharoitida to'g'ri harakatlanishni ham talab qilamiz. Jangda hech qanday xatoga o'rin yo'q. Shuning uchun har bir mashg'ulot bu faqat tajriba emas, balki real vaziyatda o'zini qanday tutish kerakligini o'rgatadigan sinovdir. Ba'zi yosh askarlar birinchi mashqlarda hayajonga tushishi mumkin, lekin biz ularni bosim ostida ham barqaror bo'lishga o'rgatamiz. Har bir askar qurol ustidan to'liq nazorat qilishni o'rganmoqda. Bu bizning asosiy maqsadimiz.

Shu bilan birga, otish mashg'ulotlari paytida harbiylar shartli dushman nuqtalarini aniqlash, jangovar holatda tezkor almashinuv va pozitsiya o'zgartirish mashqlarini ham amalga oshirdi. Bu esa real sharoitdagi harbiy operatsiyalarga tayyorgarlik darajasini oshirishga xizmat qiladi.

MUHOKAMA – YUTUQ VA KAMCHILIKLARDAN SABOQ

Maxsus taktik mashg'ulotlar yakunida mas'ullar tomonidan mashg'ulotlarning har bir bosqichi teran tahlil etildi. Unda harbiy xizmatchilarning muvaffaqiyatlari va yo'l qo'ygan kamchiliklari ochiq va konstruktiv muhokama qilindi. Bu tahlillar kelgusi mashg'ulotlar uchun asosiy yo'nalish va ustuvor maqsadlarni belgilab berdi.

Harbiy xizmatchi tayyorgarligining yuqori darajada bo'lishi mamlakat mudofaasi kafolati demakdir. Toshkent harbiy okrugi tashkil etgan ushbu amaliy mashg'ulotlar harbiy xizmatchilarning jamoaviy harakat va ruhiy barqarorligini mustahkamlashda samarali qadam bo'ldi. Erishilgan natijalar esa shunchaki hisobot emas, balki o'z tajribang ustida ishlashga intilish natijasi ekanini yana bir bor isbotladi.

Ro'ziqul OCHILOV,
“Vatanparvar”

Mardi maydonlar

TALABCHANLIK – MUVAFFAQIYAT OMILI

Katta leytenant Bahrom ILMOMJONOV

Aka, samolyotda hech uchganmisiz? Ha, odam tepaga chiqqanida – bulutlar orasida ketayotganida o'zgacha bir hisni tuyadi, a? Qalbdan mudrab qolgan tuyg'ular qayta jonlanadi. Bolalikni eslaysiz, kelajakka nazar tashlaysiz.

Darvoqe, Markaziy harbiy okrugning "Sazagan" dala-o'quv maydonida bo'lganmisiz? U tog' yonbag'rida joylashgan. Ishonasizmi, bu joy yilning to'rt faslida – har qanday sharoitda ham harbiy xizmatchilar bilan gavjum. Nega bo'lardi? Yurt o'g'lonlarining nazariy va amaliy tajribalarini mustahkamlash uchun mashg'ulotlar olib boriladi.

– O'quvlarning asosiy maqsadi – harbiy xizmatchilarning murakkab jangovar vaziyatlarda o'zini tutish, aniq va tez qaror qabul qilish, shuningdek qurol-aslahalardan mohirona foydalanish bo'yicha amaliy ko'nikmalarini shakllantirishdan iborat, – deydi Markaziy harbiy okrugning bosh serjanti master serjant Bobur Rahmonov. – Qolaversa, jamoa bo'lib ishlash bo'yicha ham bilimlar berilmoqda. Chunki kishi katta yo'l boshida turganida bir o'zi ko'p natijalarga erisha olmasligi mumkin. Unga tirgak kerak. Toliqqanida keyingi qadamni ko'rsata oladigan hamroh zarur. Mashg'ulotlar esa harbiy xizmatchilarning ham o'ziga bo'lgan ishonchini oshirishga va jangovar shayligini yuksaltirishga, safdoshlar oldidagi mas'uliyatni to'liq his etishga xizmat qilyapti. Yana bir muhim jihat: mashg'ulotlar davomida berilgan vazifalarni bajargan har bir harbiy xizmatchining erishgan natijalari tahlil etiladi. Va albatta, kamchiliklar ham o'rganiladi. Bu nega kerak, deysizmi? Chunki haqiqiy jangda mashg'ulotlardagi vaziyat bo'lmaydi. U yerda xatolar kechirilmaydi. Ana shundan kelib chiqib, shaxsiy tarkibning

professionaligiga ahamiyat qaratamiz.

Aka, inson irodasini mustahkamlash, uning aslida nimalarga qodir ekanini hikoya qiluvchi juda ko'plab filmlar suratga olingan, bilasiz, a? Oxirgi marotaba shunday kinolardan qaysi birini ko'rdingiz? Menmi? Ochig'i, men ham sizdek, ha, o'zini ayamaydigan, ma'naviy ozuqa – o'zimni

tarbiyalashga ko'p ham ahamiyat beraveradiganlardan emasman. To'g'ri aytasiz, nima keragi bor buning? Bizning qolipimiz allaqachon buzildi, aka.

Aytgancha, mashg'ulotlar haqida gaplashayotgan edik, a? Qisqasi, o'quvlar davomida harbiy xizmatchilar bir vaqtning o'zida bir nechta topshiriqlarni amalda bajardi. Ahamiyatlisi, ularning biri ikkinchisini sira ham takrorlamaydi – barchasi zamon talablariga mos keladigan vazifalar.

– Agar tayyorgarlik ko'rmagan, o'zini shu sohaga loyiq deb topmagan va kasbning sir-asrorlarini chuqur o'rganmagan, qisqasi, mashg'ulotlarda toblanmagan kishi berilgan vazifalarni to'la-to'kis bajarolmaydi, – deydi kontrakt bo'yicha harbiy xizmatchi, oddiy askar Samandar Fayzullayev. – Bu tamoyil bizning shiorga aylangan. O'rganishlar va tahlillar natijasida amaliyotga joriy etilayotgan vazifalarda mahoratlarimizni muntazam oshirib kelyapmiz.

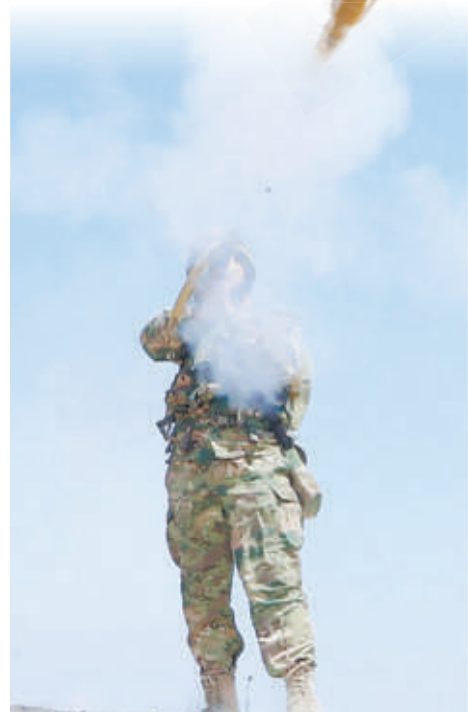
yangi bilim va tajriba olamiz.

Kunlar juda ham isib boryapti, sezyapsizmi? Mutaxassislar zaruriyat bo'lmasa, ko'chaga chiqmaslikni maslahat beryapti. Chunki quyosh nuri ostida ko'p vaqt qolib ketish kishi sog'lig'iga jiddiy ta'sir o'tkazadi. Ammo harbiy xizmatchilar uchun qish ham, saratonning issig'i ham to'siq emas. Ular egniga harbiy libos bilan birga yelkasiga Vatan tinchligini asrashdek katta mas'uliyatni ham olgan. Demak, unga munosib bo'lish kerak. Yigitlar shuning uchun ham tabiatning inijligiga ko'p ham e'tibor qaratmaydi. Ular uchun har bir soniya qadrlidir.

Xullas, "Sazagan" poligonida o'tkazilgan mashg'ulotlar davomida o'qotar va guruh qurollari hamda zirhli jangovar texnikalardan nishonlarga qarata o'q uzildi. Merganlik mahoratlarini yanada oshirildi. Qurol-aslahalarning imkoniyatlaridan to'liq va tezkor foydalanish borasidagi ko'nikmalar mustahkamlandi.

Aytgancha, bulutni ushlasa bo'larmikan, a, nima deysiz? Shu haqda hech o'ylab ko'rganmisiz? Hayron bo'lmang, miyamda shunga o'xshash o'ylar – javobi yo'q savollar juda ko'pda, aka. To'g'ri, aslida bular bo'lmag'ur o'ylar. Ammo shu tuyg'ular meni tik oyoqda yurishimga undayaptimi deyman-da. Siz-da ham shundaymi?

**Kapitan
Shohrux SAIDOV,
"Vatanparvar"**

Chegara qo'shinlarida

MARDLAR AYDONDA SINALDI

Bilamizki, inson hayotida musobaqalar ruhining o'rni yuqori bo'lib, bellashuvlar uni o'z mahoratini namoyon etgan holda, yangi-yangi cho'qqilarni zabt etishga undaydi. Shu boisdan, Davlat xavfsizlik xizmati Chegara qo'shinlarida sarhadlarimiz himoyachilari o'rtasida turli ko'rik-tanlov va musobaqalarning o'tkazilishi ularning kasbiy mahoratlarini yanada oshirishga xizmat qilib kelmoqda.

Mudofaa vazirligiga qarashli "Forish" tog'-dala poligonida Jizzax va Samarqand viloyatlarida joylashgan Chegara qo'shinlariga qarashli harbiy qismlarning maxsus bo'linmalari o'rtasida "Eng ilg'or qidiruv-razvedka guruhi" musobaqasining birinchi bosqichi bo'lib o'tdi.

Ikki kun davom etgan bellashuvlar davomida chegarachilarimiz harbiy sohaga oid nazariy bilim va ko'nikmalari bilan birga, jismoniy tayyorgarliklari, og'ir va murakkab sharoitlarga moslashuvchanliklari, shuningdek bardoshlilik va chidamliliklarini amalda namoyon etdilar.

Musobaqa 6 ta bosqichni o'z ichiga olib, dastlab "Razvedka-qidiruv tadbirlari va chegara buzuvchisini ta'qib qilish" mashqi bajarildi. Unda guruh tarkibi shartli davlat chegarasi belgilangan joyda chegara buzuvchilarining soni va buzib o'tilgan yo'nalishlarni aniqlab, shu asosda ma'lumotlarni to'plashdi. Shundan so'ng qisqa to'liqlik aloqa vositasi orqali bosh hakamga ma'lumot berilib, shartli davlat chegarasi buzilgan yo'nalish bo'yicha tezkorlik bilan harakatlangan holda, razvedka-qidiruv tadbirlari amalga oshirildi.

Ikkinchi bosqich "Tog' tayyorgarligi" bo'lib, bunda tog' daryolaridan kechuv tashkillashtirildi. Mazkur jarayonda guruhlarining jamoaviy harakatlanishi, qiyin vaziyatlarda bir-birini qo'llab-quvvatlashi va tezkor qaror qabul qilish ko'nikmalari sinovdan o'tdi.

Navbatdagi, "Tunda shartli chegara buzuvchilari joylashgan joyni aniqlash, qidirish" sharti ham harbiy xizmatchilardan ziyraklik, tunda ko'ra olish qobiliyati va tezkor qaror qabul qilish ko'nikmalarini talab etdi.

"Joyda joylashuv" shartida esa ishtirokchilar tomonidan xavfsiz hududni tanlash, uni qo'riqlash, o'qatlanish va dam olish joylarini

tashkil etish, jihozlash, oziq-ovqat, o'q-dori, qurol-aslahalarni yashirish singari elementlar bajarildi.

"Noqonuniy tuzilmalarni yo'q qilish" shartida guruhlar jangovar o'q otish mashqini amalga oshirdi. So'nggi "Marsh yugurish" shartida esa ko'rsatilgan yo'nalish bo'yicha 10 km masofani bosib o'tish talab etildi. Ushbu shart ham yurt qalqonlari tomonidan qisqa fursatlarda, uyushqoqlik bilan jamoaviy tarzda uddalandi.

- Bu kabi musobaqalarning muntazam ravishda o'tkazib borilishi o'g'lonlarimizning imkoniyatlarini to'g'ri baholash va kelgusida qaysi yo'nalishlarga yanada ko'proq ahamiyat qaratilishi zarurligini belgilashda muhim ahamiyat kasb etadi. Eng muhimi, barcha ishtirokchilarning kayfiyati va jangovar ruhi ko'tarinki, - deydi podpolkovnik Abror Berdiyev.

Iroda, mardlik va matonat sinoviga aylangan musobaqa shartlari to'liq bajarilgach, g'olib va sovrindorlarni taqdirlash marosimi tashkil etildi.

Umumiy natijalarga ko'ra, faxrli 1-o'rinni Baxmal tumanidagi harbiy qismning maxsus bo'linmasi qo'lga kiritgan bo'lsa, 2-o'rin Samarqand viloyati sharafiga himoya qilgan harbiy qism jamoasiga nasib etdi. 3-o'ringa esa Jizzax shahridagi harbiy qism jamoasi egalik qildi.

Mayor Farida BOBOJONOVA
DXX Chegara qo'shinlari

“Jadidlarning ma’naviy qahramonligi” tanloviga

BEHBUDIY ASARLARIDA

AVLOD TARBBIYASI

Davlatchilik tarixida mavjud qoidalarga asoslangan manbalarni hisobga olmasdan, ularni tarixiy tajribasidagi ijobiy va salbiy jihatlarni chuqur ilmiy tahlil qilmasdan, hozirgi davlat boshqaruvidagi islohotlarning mohiyati va ahamiyatini to’liq tushunish va baholash mumkin emas. Shuning uchun ham mamlakatimiz tarixiy qimmatga ega bo’lgan asarlarini o’rganish va ularni kelajak avlodlarga yetkazish borasida ko’pgina xayrli ishlar amalga oshirilmoqda. Jumladan, XX asr boshlarida davlatchilik tarixida yaratilgan asarlar bugungi kunda ham o’zining qadrini va qimmatini yo’qotgan emas.

Shunday asarlardan biri Mahmudxo’ja Behbudiy tomonidan yozilgan “Kitobat ul-atfol” (*Bolalar uchun ish yuritish*) kitobi. 1908-yili Samarqandda nashr qilingan. Inqilobgacha ikki marta chop etildi. Ikkinchisi 1914-yilda qayta chiqarilgan. U o’zbek va fors tillarida yozilgan.

“Kitobat ut-atfol” kitobi Behbudiy tomonidan XX asr boshlarida usuli jadida maktablariga til va ish yuritish qoidalarini o’rgatish maqsadida yaratilgan yangi usuldagi uslubiy qo’llanma hisoblanadi. U XX asr boshida Turkiston o’lkasida davlat boshqaruvida va hujjat yuritish sohasida islohotlarni amalga oshirish nuqtayi nazaridan tuzilgan.

Qo’llanmada hujjat yuritish qoidalarini o’z aksini topgan bo’lib, ya’ni ota va onaning bolalarga munosabatlari; ota-ona oldidagi burchi; bolalarning huquqlari; xat yozmoqning qoidalar va shartlari; mahalliy hokimiyatga ariza yozish; ma’lumotnoma; tasdiqnoma; mamlakat fuqaroligi uchun va xorijiy pasport berish; shahodatnoma; tilxat kabi hujjat namunalarining yozilish tartibi va qoidalarini o’z aksini topgan.

Shuni aytish lozimki, taraqqiyparvar M. Behbudiy ushbu qo’llanmani usuli jadida maktabining oxirgi bosqichi uchun mo’ljallab yozgan edi. Chunki Behbudiyning ta’kidlashicha, usuli jadida maktabini tamomlagan o’quvchi barcha zamonaviy fanlarni egallash bilan bir qatorda Turkiston o’lkasida tijorat ishlari bilan shug’ullanishi, mirzo sifatida ishlarini amalga oshirishi, o’lkaning bo’lisnoyxonalarda, idoralarida ishlashi mumkin bo’lardi. Bu qo’llanma asosan o’quvchiga mavjud idora va organlarda ish yuritish qoidalaridan saboq berishga mo’ljallangan edi.

Ayni paytda muallif kitobni nashr etishdan maqsadini ham aytib o’tadi. Ya’ni: “Biz ham shul qoidag’a binoan majmuayi

kitobat va insho” unvonida avlodi Vatan uchun rasmiy va xususiy hamda Turkistonning shar’iy va milliy mahkamalarina ma’mul (*amaldagi*) barcha vasoiy (*vosiqalar*), hujjatu va biljumla musulmon volosno’yi upraviteli (*nohiya mudiri*) huzurinda bo’ladigan doznoniya, protokul, qabohatnoma va rasmiy har nav maktublarni muxtaviy (*o’z ichiga olgan*) bir necha juzdan murakkab bir asar tahrir va nashr etmoq amalinda eduk. Shu maqsadga ushbu “Kitobat ul-atfol” nashri ila shuru’ etdim. Matlabimizning asosi bolalar va barcha talaba toqatincha, tavhidi lison (*til birligi*), ta’min (*yoyish*) va tafhimi (*tushuntirish*) maktuboti turkiya va forsiyadan iboratdur”.

Behbudiy qo’llanmaning ushbu kirish so’zida yozgan maqsaddan, qolaversa asarning tuzilishidan ham ma’lum bo’ladiki, muallif ayni paytda davlat boshqaruv idoralari uchun ish yurituvchilar, boshqaruvchilar, mahalliy hudud rahbarlari, rahbariyat tarkibida olib boriladigan surishtiruvlar, davlat idoralari uchun majlis bayonnomalari, idoralar o’rtasida yoziladigan xatlarning mazmuni, barcha fuqarolik holatlari bilan bog’liq rasmiy yozishmalar kabi yuridik hujjatlarining namunalarini zamonaviy avlod mutaxassislarini tayyorlash niyatida amalga oshirgan.

Mahmudxo’ja Behbudiy “Kitobat ul-atfol” qo’llanmasida quyidagi yo’nalishlarni o’rganib, o’qib, amaliy jihatdan ko’ramiz:

Ish yuritish sohasidagi barcha yo’nalishlarda “xat yozmoqning shartlari”; xat yozish usullarining odobi va madaniyati; ish yuritish hujjatlarida tinish belgilarning qo’llanilishi qoidalar; shaxsiy xat yozish qoidalar; idoralarga xat yozish tartiblari; ota-onaga xat yozmoq tartiblari; farzandga xat yozmoq tartiblari; do’stiga xat jo’natmoqning uslubi; qarindoshga xat yozmoqning tartiblari; fuqaroni tasdiqlovchi pasport berish tartiblari; tasdiqnoma yozish qoidalar; shahodatnoma yozish qoidalar; ishonchnoma yozish tartiblari; ariza yozish qoidalar berilgan.

Qo’llanmadagi ish yuritishning “Xat yozmoq shartlarida” uning o’n sakkizta qoidasi keltiriladi. Eng avvalo, ish yurituvchi ma’lum bir

masalada xat yozishi zarur bo’lganida, ushbu istaydigan masalasini anglagan, o’zi yaxshi tushungan bo’lishi zarur. Xat yozuvchi xatning mazmunida, ya’ni matnida o’zi bilmaydigan, tushunmaydigan so’zlarni kiritmasligi aytiladi.

Muallif ish yuritishda so’zning qudrati, so’zning muhimligiga alohida e’tibor qaratib, har bir so’zni o’z qoidasi, o’z imlosi bo’yicha yozish talab etilishi ko’rsatiladi. Xatni shaxsiy fuqarolarga bo’lsin, idoralarga bo’lsin uni mulohaza qilib, uning yetib borganida oluvchiga o’z ta’sirini o’tkazishini o’ylab, fahm bilan yubormoq maqsadga muvofiq, deyiladi.

Shaxsiy xat yozilganda yoki idoraga xat yozilganda uning aybini yuziga solib, ya’ni ko’rligini, karligini, o’g’riligini, ichuvchiligini qolaversa, barcha yomon xislatlarini aytib yozmoq taqiqlanishi belgilangan. Qo’llanmada qayd etiladiki, agarda yozilishi lozim bo’lgan holatlar, ya’ni sudning hukmlari bo’lsa bundan mustasno ekanligi ham kiritilgan.

Ish yuritish kitobida xat yozishning qoidalarini sifatida yuboriladigan xat mazmunida o’zi tushungani bilan boshqaruv tushunmaydigan, ko’chada qo’llaniladigan jargon so’zlar, ko’chada qo’llaniladigan boshqa atamalar, ayb deb qaraladigan so’zlar, har xil laqablar ham yozilishi taqiq sifatida ko’rsatiladi. Bundan tashqari, yuritilayotgan yozishmalarda xalq orasida unutilib ketgan, eski so’zlar, qo’llanmayotgan atamalar ataylab yozishmalarga kiritilishi noto’g’ri ekanligi tushuntiriladi. Qolaversa, ayni paytda o’quvchining zehni tushirib yuborishi, halovatining buzishi, uni tashvishga qo’yishi mumkinligi aytiladi.

Behbudiy har doim til masalasiga alohida e’tibor qaratgan. Uning **“Til masalasi”, “Ikki emas, to’rt til lozim”** kabi ilmiy maqolalari shular jumlasidandir. Ushbu munosabatlardan kelib chiqib, xat yozish qoidalarida ham tilga e’tibor masalasi alohida ajralib turadi. Aytiladiki, yozishmalarda o’z tilingda yoziladigan so’zlar, iboralar o’rniga ruscha yoki xorijiy boshqa tillarda qo’llaniladigan so’zlarni, iboralarini qo’llash, ishlatilish mumkin emas.

Qo’llanma qoidalarida idoralarga yozilayotgan xatlar kamsi’oz, serma’no va ixcham tarzda bildirilishi talab qilinadi. Yozilgan xatlarni, maqolalarni mutaxassisga, o’z muallimiga yoki ahli do’stiga ko’rsatib, kamchiliklarni bilmoq joiz, deyiladi. Bundan tashqari, yozilayotgan maqolada, xatlarda joylarning nomlari, mahallalarning, shaharlarning nomlari aniq holda yozilishi, qayd etilishi bildiriladi.

Shuni alohida ta’kidlash joizligi qoidalarda bildiriladiki, ya’ni inson hayotda har xil kayfiyatlarda bo’lganligi munosabati bilan u g’azabli paytida, xafalik vaqtlarida yozilayotgan xatlarni amalga oshirmasligi talab etiladi. Ya’ni xursandlik holati mo’tadil paytlarda ish yuritish masalalarini hal qilish, xatni bajarganidan keyin albatta qayta o’qib ko’rib jo’natish maqsadga muvofiq bo’lishi yoziladi.

“Kitobat ul-atfol” (*Bolalar uchun ish yuritish*) qo’llanmasida yozilgan qoidalar bo’yicha maktub, xatlarda ta’na, hazil, fisq, gunohga taalluqli so’zlar, iboralar umuman keltirilmayligi belgilanadi.

Qo’llanmaning ikkinchi yo’nalishi – bu yoziladigan xatlarning turlari beriladi. Ya’ni xatlar birinchidan, xususiy. Ikkinchidan, umumiy xatlarga bo’linadi. Muallifning ta’rifiga ko’ra, xususiy xatlar ikki kishi orasida yoziladigan munosabat xatlaridir. Manbada xususiy xatlarning ham odobi ko’rsatib beriladi. Ya’ni xat yozadigan fuqaroning ismi, mansabi, muddaosi kabi sifatleri ko’rsatiladi.

O’zbek davlatchilik tarixida yuridik til, huquqshunosning odobi, axloqi, uning ish yuritish sohasidagi qoidalar mavjud asarlar ichida “Kitobat ul-atfol” alohida ajralib turadi. Unda tinish belgilarining ham o’ziga xos nomlanishlari o’rin egallagan. Jumladan, so’roq belgisining alomati savol; undov belgisining alomati nido, taajjub xitob; tire esa ikki so’zni farq qilaturgon alomat; barobar esa ikkisi bir pog’onada; vergul esa ozgina turmoq uchun; ikki nuqta esa bayon va tafsil uchun; ko’p nuqtalar esa notamom so’zlar; so’zning oxiri yoki vaqfi tom alomati kabi atamalar bilan berilganligini ko’ramiz.

“Kitobat ul-atfol” til va huquqshunoslik sohasida ish yuritish bo’yicha qo’llanma hisoblanib, ayni

paytda jadidlar maktabida darslik sifatida foydalanilgan. Unda huquqiy tarbiya usullari mujassamlashgan. Ya'ni matnlar, xatlar, ish yuritishga oid tahlillar berilganki, bular o'quvchini, talabalarni tarbiyalash va o'z huquqlarini anglashda alohida vosita hisoblanadi. Qo'llanmada berilgan matnlarda huquqiy tarbiyaning yuqori darajada qo'llanganligini ko'ramiz.

Qo'llanmaning keyingi yo'nalishida xususiy xatlarga va rasmiy xatlarga alohida-alohida amaliy misollar keltirilgan. Berilgan xatlar yuqorida ko'rsatilgan o'n sakkizta talab qoidalari asosida yozilgan bo'lib, huquqiy axloq va odob namunalarning tipik ko'rinishlariga misollar bo'ladi. Jumladan, **"Ulug' tangrim oti ila mehribon otajonim xizmatlarig'a", "Sababi vujud-u saodatim padari buzrukvor huzurlarig'a", "Sevikli onam huzuri shariflarina", "Janobi ustoz kiromim huzuri anvarlarina", "Do'stim va ma'naviy og'am", "Nuri chashmim suyukli o'g'lim", "Nuri chashmu quvvati dilam, farzandi azizam", "Hosili hayotim sevikli o'g'lim", "Boisi izzatim qiblagohim, valene'matim otam xizmati shariflarig'a", "Siddiqi muhtaram jonyi birodaram"** kabi sarlavhalarning o'zidan ham ko'rinib turibdiki, qo'llanilgan har bir atama naqadar axloq va odob normalarining yuqori ko'rinishi hisoblanadi.

Fuqarolarning o'z erki va huquqlarini anglashida ham mana shu munosabatlarning ta'sir kuchini ko'ramiz. Shu tarbiya natijasida farzandlar, o'quvchilar, talabalar shakllanadi. E'tibor bering: **"Sababi vujud-u saodatim padari buzrukvor huzurlarig'a"**. Bu otaga farzand tomonidan yuborilayotgan xususiy xatning muqaddimasi. Har bir so'z farzandning otaga bo'lgan mehr-muhabbatini ifodalaydi. Ya'ni mening dunyoga kelishim, mening erk va borlig'im shakllanishi, hayotga yo'l olishim, saodatga borishim, erkin va hur bo'lishim, huquqlarga ega bo'lishim sababchisi ota oliy martabali inson sifatida o'quvchiga singdiriladi. Farzand otaga murojaat qilar ekan, otani o'z huquqining himoyachisi, o'z erkinlik va huquqlari poymol bo'lishining oldini oluvchi tayanch inson sifatida qaraydi.

Qo'llanmada berilgan xususiy xatlarning ichida o'g'ilning onasiga yozgan maktubiga e'tibor qaratamiz: **"Muhtarama ismatlik onajonim! Ollohi taolodan doim tilarman, umringiz ko'p yillar uzayib, shafqatingizni bizdan eksik etmagay. Muborak qo'llaringizni o'pub ma'lum qilurman, alhamdulillah mehribon xola - tezam havlisinda turib, maktabg'a borib, o'qumoqqa mashg'ul va tanim sihatdur. Mushfiqa tezam sizg'a salom aytadur. Iydi sa'idi fitr yaqin keldi. Ruxsat bersangiz, iyd kunlarina xizmatigizg'a o'tkarmoq uchun borsam? Agarda hayt kunlarida ham bunda turmoqing'a farmoyishingiz bo'lsa, inoyatingizdan besh-o'n tanga xarijiy umidvordurman. Muborak bayram o'tgandan so'ng kitoblar olmoqg'a ham oqcha kerak bo'latur."**

Muhabbatlik qarindoshlarig'a bandangizdan salom yetkursangiz

quvonarman. Boqiy marhamat va duongizdan umidvordurman".

Maktub orqali muallif qo'llanmada mehr-oqibat, huquqiy tarbiyani timsol sifatida qo'llaydi. Mo'tabar onaning xizmatini, hurmatini, huquqini o'z joyiga qo'yish eng yuqori munosabatlardan biri sifatida beriladi. Ya'ni **muborak qo'llaringizni o'pub ma'lum qilmoq, bayram kunida ham ona xizmatida bo'lsa, qolish to'g'risida farmoyish bo'lsa, qolmoq** kabi munosabatlar insonning insonga bo'lgan qadr-qimmatini belgilaydi, ota-ona va bola ma'naviy huquqiy tarbiyasida muhim rol o'ynaydi. Bunday munosabatlar bolaning ota-onaga, qarindoshiga, do'stiga va boshqa oshna-og'aynilariga bo'lgan maktublarda ham bir-birga bo'lgan axloqiy-huquqiy murojaatlarni shakllantiradi.

Shuni alohida ta'kidlash lozimki, ayni kunda qo'llanilayotgan "Tashakkurnoma" e'tirofi o'rniga Behbudiy "Ofarinnoma"ni qo'llaydi.

Marhamatlik qiblagohim! Maktabg'a kelgandan beri, alhamdulillah, tinch va sihatdurman. Boshqa sheriklarim qatorinda saboq o'qub turibman. Birinchi o'quganlarimni imtihon berib "ofarinnoma" oldim. Maktabga aslo xafa bo'lganim yo'q. Ushbu xatti o'z jononani o'zum yozganimni janobingizga ma'lum qilmoq ila xursand bo'larman! Aziza onajonimg'a bandangizdan salom yetkurmoqni ko'nglum ila xohlab, qo'llaringizni o'parman! Har hafta bir lutfnomangizni kelmoqig'a ko'z tutarman, otajon! Boqiy duongizdan umidvordurman, buzurgvorim otam.

Qo'llanmada til va huquqshunoslik hujjatchiligiga doir bir qator manbalar berilgan. Ular o'zbek tili va huquqshunoslik tarixida ilk hujjatchilik namunalari hisoblanadi. Ular tasdiqnoma, shahodatnoma, uyezd hokimiga yozilgan rasmiy xat namunasi, ikki kishi o'rtasida yoziladigan tilxat, ma'lumotnoma va boshqa turli rasmiy namunaviy - huquqiy hujjatlardir. Misol tariqasida oqsoqollar kengashi beradigan hujjat namunasi keltiramiz:

"TASDIQNOMA
19-fevral oyinda... uyezdini ... qishloqini ahli... o'g'lg'a azbaroyi Baytulloh ziyoratiga bormoq uchun Makkay mukarramag'a (yoyinki Turkiya yo Ovroqo mamlakatig'a) borib kelmog'iga olti oylik (xorijiya mururi tazkira-zagronichniy pasport) berilmog'i mumkindur. Mazkur kishi hukm ostig'a emas va oni zimmasig'a podshohlikg'a ta'lluq undurolaturg'on oqcha yo'q va o'zi borquncha ro'zg'or va oilaig'a kerakli nafaqasi bordur..."

Bundan shuni anglash mumkinki, ziyoratga boradigan fuqaroning chet el pasportini olishi mumkinligi va uning borishga loyiq shaxs ekanligi mahalliy hokimiyat tomonidan tasdiqlanmoqda. Tasdiqnomada fuqarodan ortiqcha sarf-xarajatlar talab etilmasligi, uning oilasi kam ta'minlangan ekanligi, ortiqcha daromadi yo'qligi oqsoqollar kengashi tomonidan rasmiy ravishda aytilib, fuqaroning huquq va erkinliklarini ta'minlash uchun unga rasmiy ravishda tasdiqnoma berdi.

Tasdiqnomadan shu narsani kuzatish mumkinki, mahalliy hokimiyatga e'tibor katta bo'lgan

va ularning huquqiy tasdig'ining ta'sir kuchi kengroq bo'lgan. Yana misol keltiramiz:

"TASDIQNOMA
...shaharini... qit'asini, mahallasini ahli, o'g'ligakim mo'tabar kishidur. Tapponcha olib yurmog'iga va o'zini yomonlardan muhofaza qilmoq uchun tasdiqnoma bermoq mumkindur... qit'asini oqsoqoli...o'g'li yoyinki...shahrini katta oqsoqoli muhrim bosdim".

Tasdiqnoma - rasmiy hujjat hisoblanadi. U vakolatli organlar, mahalliy hokimiyat tomonidan amalga oshiriladi. Tasdiqnoma inson taqdiri bilan bog'liq va ular huquqini himoya qiluvchi qonuniy kuchga ega bo'lgan hujjatdir. Ko'rinyaptiki, tasdiqnomaning rasmiy kuchi shundaki, u hatto ayni paytda shaxsning qurol olib yurishi mumkinligiga ruxsat berish huquqini mahalliy oqsoqol tomonidan amalga oshirgan.

Qo'llanmaning keyingi sahifalarida insonning erki va manfaatleri nuqtayi nazaridan qo'llanilgan hujjat namunalarini ko'ramiz. Ya'ni fuqarolarning ish yuzasidan, oilaviy sharoiti, madaniy hordiq chiqazishi yuzasidan, fuqaroning o'z erki va huquqini tiklash kabi va boshqa masalalarni qamrab olgan hujjatlardan misollar keltirilgan. Jumladan, agar mahallada biror shaxs kasallanib qolsa, kasalxonaga yoki uzoqroq joylarga davolanish muassasasiga yuborilsa, albatta, mahalla oqsoqoli yo'llanmasi bilan jo'natilgan. Masalan:

"SHAHODATNOMA
...uyezdini ...vulusini, qishloqini ahli kasal yo majruh ...o'g'li ushbuni ila kasalxonag'a yuborildi. Azbaroyi anda yotib davolanmog'i uchun... vulusini volustnoy muhirim bostum".

Shahodatnoma rasmiy - huquqiy hujjat hisoblanadi. Ya'ni uning muqobil ko'rinishlarini hozirgi kunda ham mavjud, deb ayta olamiz. Bunday qoida ayni paytda mahalliy hokimiyatga berilganligini ko'ramiz. Ya'ni bugungi kunda Sog'liqni saqlash vazirligi tomonidan kasallarga davolanish uchun beriladigan ruxsatnomadir. Ikkinchidan, ayni paytda ham fuqaroning manfaati va huquqini himoyalash borasida mahalliy hokimiyat tomonidan o'rnatilgan tartib va qoida ko'rsatiladi.

Qo'llanmada shaxsiy, ikki fuqaro o'rtasidagi huquqiy xarakterga ega bo'lgan namunaviy hujjatlar ham keltiriladi. Shulardan biri **tilxatdir**.

"Ikki kishi o'rtasida yozilaturgan sanad".
Tarix bir ming uch yuzu o'ttiz ...nchi sanayi... shahri shavvol, mankim... shahrini... mahallasini ahli... o'g'lidurman mablag'... so'm... o'g'lidan qarz

oldim (yo qirq qadoq choyni puli vajhidin qarzdor bo'dumki, talab qilgan vaqtinda yo uch oydan so'ngra) berarman.

Rosligiga muhrim bosdum. Shohidlar... o'g'li... o'g'li".

Ko'rinadiki, amaliy misollarda huquqiy hujjatchilik tarixida ish yuritish, fuqarolar o'rtasida munosabatlarni qonuniy amalga oshirish lozimligi ko'rinadi. Muallif bu bilan xalqning o'z huquq va erkinliklarini anglash borasida fuqarolar o'rtasidagi munosabatlarni ham tartibga solish, qonuniylashtirish kechiktirib bo'lmaydigan dolzarb masala ekanligini qo'yadi. Muxtasar qilib aytganda, Behbudiy o'lka xalqining ma'naviyati va ma'rifati hamda o'z huquqlarini anglashi uchun barcha imkoniyatlarini ishga solgan.

M. Behbudiy ijtimoiy-siyosiy va davlatchilik tarixida inson huquqlari va erkinliklariga katta e'tibor qaratdi. U ma'rifat orqali savodli qilish, u orqali inson huquqlarini tiklash yo'lidan bordi. Zero XX asr boshlariga kelib o'lka xalqini ma'naviy-ma'rifiy va huquqiy tomonlama uyg'otish zarur edi. Ana shu mas'uliyatli vazifaning boshida taraqqiyparvar Behbudiy turganligiga guvoh bo'lamiz. Qo'llanma ham XX asr boshlarida Turkiston xalqining huquqiy savodxonligini oshirishga katta hissa qo'shdi. Aytish kerakki, "Kitobat ul-atfol" farzandlarning axloqiy-huquqiy tarbiyasini oshirish; yozma qonun-qoidalarga rioya etish; sharqona qonun-qoidalarga rioya qilish; bolalarni inson erkinliklari va huquqlari tamoyillarini asosida tarbiyalash; farzandlarni huquqiy savodxonligini oshirib, komil inson qilib tarbiyalash g'oyasini ilgari suradi.

Behbudiy o'lka farzandlarini har doim o'z huquqlarini anglashga chaqirdi. U millatga va yoshlarga qarata: **"Behuda sarflarga ketadigan xarajatlarni ilmga sarflamoq kerakdur. Ilm bizning omilimiz, idealimiz, murodimiz, tilagimiz va muddaomizdir. Hozir barcha kuchni ilm olishga qaratmasak zabun bo'lurmiz"**, deydi.

Xullaski, Behbudiyning "Kitobat ul-atfol" manbasi davlat tilida ish yuritishning, o'zbek tilining, huquqshunoslikning manbasi sifatida tarixiy-huquqiy qimmatga ega. U bir asrdan oshganligiga qaramasdan hali ham o'z kuchini yo'qotmagan holda yoshlarni tarbiyalashdagi o'rni va roli beqiyosdir.

Normurod AVAZOV,
Alfraganus universiteti
professori,
filologiya fanlari doktori (DSc)

Ko'hna tarix

QALB KORXONASI VA JANGCHI

Sharafli lavha

Bu gurgung Bulung'ur qadimidagi Abarikat va Qatavandiza kenti o'rtasida qariyb ming yil oldin sodir bo'lgan o'sha mashhur jangning yana bir tiniq lavhasi, "Chandiqlar yo'li" dagi yov tig'i yetkazgan yana bir chuqur jarohat qissasidir. Bu ikki ko'hna kent bizga hayrat ulashishdan to'xtagani yo'q. Undan uzoqlashib, ketib qolmasang bo'lgani. Qo'shnisi Abarikat kabi Qatavandizaning ham hanuz yalovi ko'kda hilpirab turgan hikoyalari tugamaydi. Ularni ko'ra va eshita oladigan bir Turon darveshi kerak... Har safar Toshkentdan borayotib, katta qadimiy yo'lda Jizzax va Samarqand viloyatlari oralig'i chegarasiga yaqinlashganimda vujudim Qatavandiza ruhi epkin bo'lib ko'ksimga urilayotganini his qiladi. Ba'zan:

– Bilasizmi, shu yerda yil bo'yi hech shamol tinmaydi? – deydi o'zi ham bu yo'lda tinimsiz qatnaydigan kirachi.

– Ha, men bu shamolni taniyman...

U goho o'tkir sovug'i bilan etni chimchilaydi. Shu tariqa o'zini bildiradi. Bulung'ur ko'prigigacha ergashib boradi. Bulung'ur daryosining u yog'ida Xoja Diyodor, Xacha, Batbat, Shakarqishloq, Aliobod, G'azira, Xoja Ismoil va boshqalari har qaysi bir yalovli voqeasi bilan kutib turgan bo'ladi.

Qatavandiza bu gal ham ming yil ilgari sodir bo'lgan o'sha mashhur voqea hikoyalardan yana birini kelgan joyidan davom ettiradi.

Sahl ibn Umar ibn Muhammad ibn Fazl ibn Abdulloh ibn Abdurahmon ibn Muslim ibn Abu Bakr Solim ibn Abdulloh ibn Umar ibn al-Xattob raziyallohu taolodir.

Saxovat yo'lidagi kimsa

Sadr ash-Shahid Umar hazratning o'g'li olimlar darg'asi Muhammad haqidagi ushbu hikoyani Ahmad ibn Mahmud Buxoriy bir xorazmlik ishonchli kishidan eshitib, yozib olgan ekan: "Uning din-u dunyosi ma'mur va maqbul, ilmi va himmati yuksak, ezgu xislatlari, o'rnakli fazilatlar va jo'mardligi bizning davrimizdagi biror kishida yo'qdir. Buxoroga borganimda ulug'vor otasi shahid imom Umar ibn Abdulaziz meni mehmon qildi. Uning o'zi xizmatda bo'ldi. U ochiq chehrali, qaddi-qomatli ko'rkam kishi edi. Besh vaqt namozni jamoat bilan ado etar, ramazon oyida olti, yetti yo' n nafar qulga ozodlik berardi. Ishi har qancha ko'p bo'lmasin, ramazonda har kuni Qur'onni xatm qilardi. Qurbon hayitida oila ahli uchun o'z qo'li bilan yuzta qo'y va o'nta katta shoxli qo'chqor so'yardi. Olimlar, faqihlar, darveshlar va solih musulmonlarga to'qqiz yuzta qo'yni qurbonlik qilish uchun yuborardi. Diyonatli va taqvodor kishilarga jo'shqin muhabbatli edi. Alloh yo'lida ularni ma'naviy qo'llar va baraka tilardi".

Aytishlaricha, mol-mulkidan oladigan bir yillik daromadi yuz ming dinorga teng bo'lgan. Ularning barchasini sarflar, zaxiraga qoldirmasdi. Mol-mulka hirs qo'yganlarga tanbeh berardi. Xastalanib qolganida miskinlarga o'n ming dinor tarqatgan. Bu odamlarga ma'lum bo'lgani. Birovga bildirmay ham ko'p sadaqa qildi".

Bu inson Turondagi saxovat yo'lidan borayotgan kimsalardan biri, qidirayotgan qahramonimizdir. Abu Ishaq Istaxriy va Ibn Havqalning Turon ahli xislatlarini ta'riflab yozganlarini Ahmad ibn Mahmud balki o'qimagandir. Ammo u ham ikki asr o'tib berayotgan axboroti xuddi ularniki singaridir... Yurtimizda ibrat olsa bo'ladigan xayrli ishlar asrlar jarayonida davom etgan ekan-ku! Biz ham buni ataylab qidirib topmadik.

Sadr ash-Shahid

Oldingi maqolalarimizdan birida Turon xoqoni Sulton Sanjar va mashriqdan katta qo'shin bilan Yaksartdan o'tib kelgan qudratli yog'iy Gurxon o'rtasida bo'lib o'tgan jangda o'n mingdan oshiq yurt bahodiri shahid bo'lgani to'g'risida so'zlangandi. Ular jang maydonining bir chetiga dafn qilinish, bu joy tarixda "shahidlar qabristoni" nomi bilan atalib qolgan edi. Hozir bu muqaddas manzilni Toshkent-Samarqand yo'nalishidagi katta xalqaro yo'lning janubi-sharqiy tarafida yastangan keng dala bag'rida bekitib turibdi.

Oldingi ishimizda taxmin qilgan maydonimizning g'arbiy qismidan Bulung'urning o'ng sohilidagi erki hanuz jilovlanmagan xilvatdagi dalaning o'rtasida bitta qadimiy qabr toshi ham topgandik. Endi navbatdagi ushbu jarayonda o'sha minglab shahidlardan birining muborak ismi ma'lum bo'ldi. Barcha tarixiy manbalarda mazkur qahramonimiz "Sadr ash-Shahid" nomi bilan ehtirom ila qayd etilar ekan. U ham Sulton Sanjar va Gurxon qo'shini savashida yurt erki uchun ishtirok etgani va dushmanga qarshi shonli kurashda halok bo'lgani aniqlandi.

Sadr

"Sadr ash-Shahid" bu – ism emas. Yurt ahlining e'tirofi ifodasi – bir jangchiga berilgan buyuk mukofotdir. "Sadr" arabcha so'z. Turkiy so'zlikda lug'aviy "old", "ko'krak" kabi ma'nolarni anglatadi. Ba'zi musulmon mamlakatlarida xalq og'zaki nutqida ziyoli, ilm-fan sohasidagi ilg'or kishilar, davlat amaldorlariga nisbatan ham hurmat, e'tibor bildirish uchun "oxun", "maxdum" singari "sadr" so'zi qo'llangan. Bu omma o'rtasida biror shaxsga nisbatan hurmatni anglatuvchi tushunchadir.

Bu so'z tasavvufda alohida xos tushunchadir. So'fiy ma'naviy dunyosi – qalb, ruh, sir, xafiy, axfo uning ko'ksi – sadrida joylashgan edi. Solik ular orqali har bir nafasi

va nafsini tarbiyalardi. Darveshning erishgan maqomi ularni tasarruf etish darajasi bilan muvofiq tarzda yuksalib boraverardi.

Turon **sadrlari** islom olamida **huquqshunoslik ilmi bo'yicha yetuk allomalar**, adolat jangchilari edi. Ular davlatning mamlakatdagi vaqf ishlarini nazorat qilib boruvchi maxsus vakillari bo'lgan. Buxoro davlat boshqaruvida **sadr** va **sudur** ilm sohasida uchinchi oliy darajali lavozim edi.

Sadr – Buxoro shahri va uning atrofida 1 farsah masofada joylashgan vaqf mulklari boshqaruvidagi muammolarni hal etishga mas'ul edi. Shahar hududiga kiruvchi o'quv dargohlarining iqtisodiy faoliyatini ham u taftish qilib turardi. Sho'rolar inqilobiga qadar mazkur amaldor vazifasi o'zgarishsiz qolavergan. Turli hujjatlarda sadrlar muhrlari ham uchraydi. Mulla Abdushukur ibn Abdurasul qozi ul-quzzot mansabiga ko'tarilgunga qadar sadrlik amalida ishlagan. Hujjatlarning birida uning muhri ham turibdi.

Sudur – Buxoro shahri boshqaruvidan tashqaridagi sadr tasarrufiga kirmaydigan tumanlar va viloyatlardagi vaqf mulklari faoliyatini nazorat qilar edi. Aksariyat vaqf hujjati shartlari bandlerida "vaqf mulkidan sudurona haqqi berilmaydi" deya alohida ta'kidlanadi. Islom huquqshunosligida sadrlik vazifasi shu tariqa qonuniy belgilab qo'yilgan.

Davlat ma'muriy boshqaruvining bu shakli Samarqand viloyatiga ham tegishlidir. O'lka ruslar bosqinida vayron etilib, bosib olingach, sadr ishlari to'liq rus ma'murlari ixtiyoriga o'tkazilgandi. Barcha mulklar boshqaruvi qat'iy tarzda to'liq ularning nazoratiga olingandi.

Qatavandiza va tahrir talab axborot

"Sadr ash-Shahid"ning to'liq ismi Husomiddin Abu Muhammad Umar ibn Abdulaziz ibn Umar ibn Moza al-Buxoriy edi. Hijriy 482-

yili (1089) Burhon ul-aimma va Burhoniddin al-Kabir nomlari bilan dong taratgan Abdulaziz ibn Umar ibn Moza al-Buxoriy xonadonida dunyoga keladi. Otasi yana ilm va jamiyatdagi yuksak maqomini ifodalovchi "Sadr al-Moziy" (avvalgi *sadr*, *o'tgan sadr*) va "Abu as-Sudur" (*sadrlar otasi*) ismlari bilan ham mashhur edi. Fiqh ilmida Abu Bakr Muhammad ibn Ahmad Shams ul-aimma Saraxsiydan (1009–1090) ta'lim olgan.

Burhon ul-aimma ajdodlari Marvda yashar edi. Muin al-fuqaro Ahmad ibn Muhammad Buxoriy ta'kidlashicha, buyuk Saljuqiylar davlati hukmdori sulton Sanjar ibn Malikshoh (1084/6–1157) ushbu sulola vakili Burhon ul-aimma Abu Muhammad Abdulaziz ibn Umar ibn Mozaga (vaf. 518/1124) singlisini nikohlab beradi. Hijriy 495-yildan (1102) so'ng uni Movarounnahrda jo'natib sadr lavozimiga tayinlaydi.

Biroq Burhon ul-aimmaning sulton Sanjar singlisiga uylanishi haqidagi ushbu axborot tahrir talabdir. Sultonning 1084- yo 1086- va Sadr ash-Shahid uning singlisidan 1089-yilda tug'ilishi mumkin emas... U ayol sultonning opasi, desak, voqealar o'z izmiga tushadi. Hozircha shu tahrir bilan cheklanib turamiz va Qatavandiza hamda Sadr ash-Shahidni uchrashtiruvchi voqea yo'lida yurishdan to'xtamaymiz.

Tarixiy manbalarda ta'kidlanishicha, davlat boshqaruvida **sadr** mansabi Burhon ul-aimmadan boshlangan ekan.

Oradan bir qancha muddat o'tib, 1124-yili Burhon ul-aimma vafot etgach, sadrlik lavozimini o'g'li Sadr ash-Shahid Husomiddin Umar qabul qiladi. Ushbu xonadonning nasab shajarasi quyidagi tarzda to'g'ri yo'ldan yurgan xalifalarning uchinchisi hazrat Umar ibn Xattobga tutashadi: Ma'nolar dengizi va ikkinchi Nu'mon Sadr ash-Shahid Husomiddin Umar ibn Burhon ul-aimma Abdulaziz ibn Umar ibn Moza Abdulloh ibn

Hayotimizda ko'p-ko'p va qayta-qayta Turon o'tmishiga nisbatan fasod hikoyalarni o'qir edik.

Gunohni yuvish

Bu hikoya Sadr ash-Shahid oilasiga oid kichik bir lavhadir. Uning **Muhammad, Abul Maoli Ahmad** va **Abul Makorim Abdulaziz** ismli o'g'illari bor edi. Ular ham otasi kabi ilm egalari edi. Ulardan Abdulaziz ibn Husomiddin Umar ham otasining ishini davom ettirgandi va "Sadr as-Said" (*baxtli sadr*) nomiga sazovor bo'lgandi. U Buxoro shahrida Navfaron va So'zangaron guzarida Saqoya masjidini qurdirgandi.

Uning tariqat ahli davrasiga mayli bor edi. Xoja Abduxoliq G'ijduvoni (1103 – 1179) suhbatiga e'timodi baland edi. Jumaga o'tar oqshomlar Buxorodan G'ijduvonga hazrat Xoja huzuriga borib turardi. Gohida kelganida Xoja boshini quyi egib o'tirgan bo'lardi. Sadr kutib, tik turaverardi. Xoja muborak boshini ko'targach salom berib, o'tirardi. Bir kuni tun chog'i kelganida Xoja ancha payt boshini ko'tarmadi. **Xodim:** "Sadr tik turib, anchadan beri kutib qoldi", – dedi. **Xoja:** "Bu – odamlar oldida tik turib qoladigan kishining gunohini yuvish kafforatidir", – dedi.

Sadr as-Said Abul Makorim Abdulaziz hijriy 593-yili (1197-yili) vafot etadi.

Abarikat va Qatavandiza... Maqom

Hazrat Xoja Abduxoliq G'ijduvoni ostonasi ziyoratidan chiqib, endi Abarikat va Qatavandiza tarafga yo'lga tushamiz. Shoshilmasak bo'lmaydi. O'sha mashhur jang boshlanish arafasida turibdi. Buyuk Rassom bu gal ham savash manzarasiga qizil rang qo'shmaslikka qanchalik tirishmasin, baribir uddalay olmaydi. Hech bo'lmaganda Buzmajanda tentirab yurgan Qatavandiza Ruhi bir dumalaydi-da, chirpiragan kichikgina qora quyun qiyofasiga kirib, uning yoniga sezdirmay yetib keladi. Va... qizil rangni 1141-yilgi 9-sentabrdagi urush manzarasi ustiga to'kib yuboradi. Rassom yana boshini chayqaydi, xunob bo'ladi, o'zicha javranadi. Bizga yelka o'girib turgan musavvir men taniydigan Isfandiyor Haydarga o'xshayapti. Unga ham bu mavzu juda qiyin kechyapti. Abarikat va Qatavandiza Maqomini o'zgartirib bo'lmaydi.

Bulung'ur suvi yoqasidagi Xoja Hofiz xonaqohida zikr davrasiga to'plangan darveshlar maqomlar to'g'risida So'z tinglayapti. Shayx tushuntiradi: "Oq o'lim" (*mavti abyaz*) ochlikdir, faqir maqomiga yetkazadi. "**Qora o'lim**" (*mavti asvad*) sabrdir, xaloyiq malomati va ozori yetganda ko'mak beradi. "**Qizil o'lim**" (*mavti ahmar*) nafsni mahv etuvchi yarovg'dir. "**Sariq o'lim**" (*mavti azhar*) odmi va eski libosga qanoat qilishni o'rgatadi".

Shundan barcha darveshlar Abarikat va Qatavandiza nafsni mahv etguvchi buyuk "qizil o'lim" maqomi makoni ekanini angelaydi. Nafsni shu yerda ayovsiz bo'g'izlasa bo'lar ekan...

Biz Abduxoliq G'ijduvoniyaning qutlug' osor dargohidan jo'naganimizda Husomiddin Umar ibn Abdulaziz Buxoriy Abarikatga kelgandi. U hali sharafli Sadr ash-Shahid nomini olmagandi. Bulung'ur g'isht ko'prigi o'shanda ham

mustahkam edi. U tog'asi sulton Sanjar yonida jang yarog'i bilan Buzmajan-Qatavandiza dashtiga kirib keldi va xoqon Go'rxonning qudratli qo'shini qarshisiga chiqdi. Rassom ming yil oldingi qaqshatqich jang manzarasini tasvirlashga haligacha ovora. U Tuyatortar etagida taraddud ko'radi, rang idishlarini tartibga keltiradi, yana qat'iy ishga kirishadi. Baribir, o'sha kichikgina quyun chirpanib to'satdan paydo bo'ladi va yana qizil rangni savash manzarasi ustiga to'kib yuboradi.

Rassom bu gal ham Yarkat rustoqi tarafidan Isfandiyor Haydar qiyofasida kelibdi. Biz Abarikat-Sheroz qal'asining shamol, yomg'ir, qor va asrlar birgalikda yemirgan devorining baland joyiga ko'tarilib bularning barchasini kuzatyapmiz. Husomiddin Umar ibn Abdulaziz Buxoriy 1141-yili 9-sentabr kuni shu maydonda Sadr ash-Shahid maqomiga erishgandi. Sulton Sanjarning kibrlangan nafsni shu yerda "qizil o'lim" maqomi yarog'i bilan ayovsiz mahv etilgandi. Muarrixlar Abarikat-Qatavandiza voqeasini tasvirlashga ojiz qoladi. Ko'p so'zlar ataylab ularning xotiriga kelmaydi. Sultonning holi butkul oshkor bo'lishini xohlamaydi ular. O'sha kuni sulton Sanjar darveshga aylangandi. Urush endi uning ichiga ko'chgandi. Bu hodisalarning barchasi... oliy Maqomning ishi edi.

Bulung'ur, Tuyatortar, Abarikat, Qatavandizaning o'rtasida "Shahidlar qabristoni" ko'p asrlar o'tgan-qaytganga o'sha kungi voqealarni aytib berardi. Biz ulardan yana tinglash umidida hazrat Sadr ash-Shahidni qidirib kelgandik. U jangda shahid bo'lgan barcha jangchilar bilan birga savash maydonining bir chetiga dafn etilgan ekan. Bir yildan keyin avlodlari uning xokini Buxoroga olib ketadi.

Odob avvali

Qadimdan o'tganlar va muqaddas maskanlarni ziyorat qilish Turon elida keng tarqalgan xayrli an'ana e'zoz va ehtirom ifodasidir. Ziyoratning o'z tartib-qoidalari bor. Ular haqida maxsus risolalar yozilgan. O'sha tartib qoidalardan birida boriladigan joyda janob Rasululloh salolohu alayhi vasallamning muborak sochi bo'lsa, ziyoratni avval shundan boshlash kerakligi uqtiriladi. Odob avvali shu shart bilan yo'riqlanardi.

Ahmad ibn Muhammad ziyoratchilarga Buxoroda janob Rasulullohning muborak soch tolalari bor manzillarni quyidagicha ko'rsatadi: "Aytishlaricha, Rasul salallohu alayhi vasallamning muborak sochidan bir necha tolasi Buxorodagi qozi Abu Zayd Dabusiyaning ustoz qozi Imom Sha'biy, Xoja Imom Abu Bakr Homid tepaligidagi Xoja Abdulloh Baraqiy, So'fiylar mashhadi yaqinida joylashgan Xoja Imom Abu Bakr Tarxon tepaligidagi Dehqon Sug'diy, Sadr tepaligidagi Sayyid Imom Zarangar va **Sadr ash-Shahid Husomiddin** qabrida saqlanadi".

Sadr ash-Shahid xonadoni vakillari qabrlari Fathobod yo'lida, mazkur qabrlarning

qarama-qarshi tarafida yuqoriroqda sadrlar avlodlari va bir qancha ulug' sadrlar qabrlari keyingi zikr etilgan haziraning shimoliy qismida joylashgan.

Husomiddin ibn Abdulaziz xoki bir yildan keyin Qatavandizadagi "Shahidlar qabristoni"dan keltirilib, ulug' sadrlar yotgan haziraga dafn qilinadi.

Oli Moza kutubxonasi

Buxoroning XII asrdagi mashhur kutubxonalaridan edi. Oli Moza xonadoni ahli Buxoroning "Sikkat ud-dehqon" guzarida "Xizonat ul-kutub" deb nomlangan boy kutubxona tashkil qiladi. Husomiddin Sadr ash-Shahid ibn Burhon ul-Kabir va keyingi avlodlar mazkur kutubxonani muntazam boyitib boradi. Bu dargoh ruhiyat va ma'naviyat korxonasi edi. Unga shalvirab kirgan, qaddini tik tutib, nafsning eng zo'ri hamlasiga ham bas kela oladigan Jangchiga aylanib chiqardi. Oli Moza xonadoni Turon ilm-fani rivojiga katta hissa qo'shadi.

Ma'naviy meros

Janob Husomiddin Sadr ash-Shahid sadrlik faoliyati davomida tinimsiz ilm bilan ham shug'ullanadi va huquqshunoslikka doir "Al-Fatava as-sug'ro" (*Fatvolarning kichik to'plami*), "Al-Fatava al-kubro" (*Fatvolarning katta to'plami*), "Sharh "Odob al-qozi" ("Qozi odobi" sharhi), "Sharh "Al-Jome' as-sag'ir" ("Kichik to'plam" sharhi) kabi asarlar yozadi. Bu kitoblarning barchasi to'liq jamiyatdagi shaxs axloqi tarbiyasi uchun amaliy xizmat qiladi...

Shu tariqa, Oli Moza korxonasi faoliyati bugun ham to'xtab qolgani yo'q. Unda qalb tarbiyasi hanuz davom etmoqda. Ma'naviy meros, deganlari aslida shunday bo'ladi. XXI asrning to'r tarmoq to'zoni yer yuzidagi eng chekka xonadonlargacha kirib keldi. U vaqtning istalgan har lahzasida qalblarga xuruj qilayotgani oddiy hol bo'lib qoldi. Yurtning sharafli voqealari bilan to'lgan qalb qarshisidagina ular ojiz va notavondir. Chunki uning ichkarisida ma'rifat tarbiyalagan Jangchi bor. Quloq tuting, ko'krakdan bir gurs-gurs sasi kelib turibdimi? Demak qalb korxonasi ishlayapti...

Abdusattor JUMANAZAR,
O'zR FA Sharqshunoslik
instituti katta ilmiy xodimi

27-iyun – Matbuot va ommaviy axborot vositalari xodimlari kuni

Insoniyat bu dahri dunda ne-ne muhorabalarni boshdan kechirmadi. Odamning qo'li qilichga yetgunicha tosh qurollar, nayza, o'q-yoy, qalqonlarda jang qildi. O'qotar qurollar-u to'fanglarda uning xumorini bosa olmadi. Bugun esa qurol ko'tarib chiqishda qahramonlik bo'lmay qoldi. Tafakkurning jangovar yaratilqlari osmoni falak burjida hozir-u nozir.

AXBOROT POLIGONIDAGI

Milliy armiyamizning axborot maydonida kechayotgan "jang"lar ham qizigandan qizidi. Qo'lida mikrofon, kamera, fotoapparat va axborot tarmoqlarining barcha zamonaviy vositalari bilan qurollangan harbiy jurnalistlar ham borki, ularni doim qiyin va mashaqqatli mashg'ulotlar safida ko'rasiz. **Xalq va armiya, davlat va jamiyat o'rtasidagi mustahkam ko'prik bo'lib turgan maxsus saf Mudofaa vazirligi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar departamenti safidir.**

Bugun Matbuot va ommaviy axborot vositalari xodimlari kunida ana shu safdagilar haqida so'z yuritishni sharaf va mas'uliyat deb bildik.

Yaqin Sharq manzaralaridan xulosa chiqarsak, har soniyada tarqatilayotgan axborot, surat, videolar jamiyat ongini muttasil boshqardi, xalq kayfiyatini, jamoatchilik fikrini belgilab turdi. Shuning uchun ham axborot maydoni bugungi kunda ikkinchi emas, shubhasiz, birinchi frontdagi muhim pozitsiyaga aylandi. **Ana shu safda harbiy jurnalistikaning ma'naviy poligoni Mudofaa vazirligi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar departamenti turadi.**

Departament Axborot-media va "Vatanparvar" birlashgan tahririyati boshqarmalari, elektron ommaviy axborot vositalari va veb-resurslar bilan ishlash hamda faoliyatni ta'minlash bo'lim va bo'linmalarini o'z ichiga oladi.

33 yillik bayroqdor...

Bugungi kunda **"Vatanparvar" gazetasi hamda "O'zbekiston armiyasi" jurnalini** yurtimizdagi harbiy jurnalistikaning bosh bayroqdori, deb bemaolol ayta olamiz. 1992-yil 24-iyundagi ilk sonidan to bugungacha bu nashr shunchaki axborot tarqatmadi, balki tarix yaratdi.

Gazeta sahifalarida mamlakatimiz mudofaa tizimida kechayotgan islohotlar, armiya hayotining jo'shqin yo'li yoritib borildi.

"O'zbekiston armiyasi" jurnali esa harbiy tariximizning muhim bo'lagi – ko'hna tariximiz, tarixiy jang san'atimiz, sarkarda va qo'rboshilarimiz – bir so'z bilan aytganda, yuksak jangovar qiyofamizni yaratishda asosiy omil bo'ldi. Jurnal malakali tarixchilar, harbiy ekspertlar, soha fidoyilarining tahliliy materiallari orqali mudofaa siyosatini belgilashda asosiy manbalardan biri bo'ldi.

Ayni paytda "Vatanparvar" gazetasi 34 mingga yaqin, "O'zbekiston armiyasi" jurnali esa 19 mingga yaqin nusxada chop etilib, harbiy qismlar, ta'lim muassasalari, mudofaamiz qalqonlari qo'lga muttasil yetkazib berilmoqda.

Efirdagi front

Axborot-media boshqarmasi – bu milliy armiyamizning tasvirlardagi yuzi. U har hafta turli telekanallar orqali efirga uzatilayotgan **"O'zbekiston armiyasi", "Vatanparvar", "Armiya sporti", "Men harbiy bo'laman" kabi ko'rsatuvlari bilan xalqqa yuzlanadi.**

"O'zbekiston armiyasi" harbiylar hayoti, armiyadagi

SAF

islohotlar, mashg'ulot jarayonlari, davlat – xalq – armiya birdamligini ifoda etuvchi ko'rsatuv.

“Vatanparvar” ko'rsatuvi haftaning har yakshanbasida yoshlar telekanali orqali efir yuzini ko'radi. Undan o'ringan “Fakt”, “Qahramonlar nomi barhayot”, “Askar so'zi”, “Bir jang tarixi”, “Kun savoli”, “Armiya va yoshlar” kabi ruknlar tomoshabiniga qo'shinlarimizning qudrati, Qurolli Kuchlarimizda olib borilayotgan harbiy siyosat, jangovar ruh va muhit haroratini bera oladi.

“Armiya sporti”da nafaqat sport, balki harbiy intizom va iroda kuchi keng targ'ib qilinsa, “Mening qahramonim”, “So'z harbiy sportchiga”, “Bir sport tarixi”, “Sport tavsiyalari”, “Pillapoya”, “Sportga ilk qadam” kabi ruknlarda jismoniy tayyorgarlik orqali ruhiy barkamollikka erishishning samarali yo'llari ko'rsatib beriladi. Bu tasvirlarning ortida – operatorlar, rejissyorlar, muharrirlardan iborat kreativ jamoa turadi.

Mudofaa.uz – harbiy hayot qaynovida

Mudofaa.uz bu – axborot ummoni. U orqali armiya hayotiga oid jangovar mashg'ulotlar, rasmiy tadbirlar, xalqaro forumlar, respublika miqyosidagi loyihalar, harbiy sport musobaqalari, ijtimoiy tadbirlar Telegram, Instagram, YouTube, Facebook va boshqa ijtimoiy tarmoqlardagi sahifalar orqali real vaqt rejimida tarqatiladi.

Birgina Telegramdagi

“Mudofaaga_murojaatbot” rasmiy boti orqali haftasiga 100 ga yaqin murojaatga tizimdagi tegishli boshqarma va xizmatlar tomonidan tezkor javob berilmoqda.

Saytdagi “Suhbatdosh” podkastida harbiylar, tarixchilar, ekspertlar bilan suhbatlar, tahlillar berib borilsa, “Harbiy sportchi”, “Harbiy bloger” kabi maxsus loyihalar armiya hayotining kutilmagan va yorqin taassurotlarini xalqona ko'rinishda yetkazib beradi.

Shuningdek, Telegram va ijtimoiy tarmoqdagi rasmiy sahifalarda “Armiya hafta ichida”, “Army News”, “Bilasizmi?”, “Harbiy shifokor tavsiyasi”, “Huquqiy maslahat” loyihalari muntazam

joylashtirilib boriladi. “Armiya hafta ichida” dayjest loyihasi esa har yakshanba dasturlarida sizga hamroh bo'ladi.

Harbiy jurnalistlar bayramlar-u dam olish kunlarida ham ana shu front ichida. Ular armiyamizning tom ma'nodagi yuzi, so'zi, ovozi... Ularning betinim faoliyatini, uyg'oq yuragini “Vatanparvar” gazetasi, “O'zbekiston armiyasi” jurnali sahifalarida ko'rasiz, “Vatanparvar” ko'rsatuvida tomosha qilasiz, mudofaa.uz saytida o'qiysiz.

Tabrik o'rnida: *bugun qurollar o'rnini tafakkur, o'qlar o'rnini so'zlar egalladi. Milliy armiyamizning so'z bilan qurollangan jangchilari – harbiy jurnalistlar aynan shu maydonda xizmat qilmoqda. Ular armiya va xalq ichida turib so'z bilan, tasvir bilan tarix yozmoqda. Doimo e'zozga, e'tirofqa, iftixorga munosib bo'lgan muqaddas safdagilar, bayramingiz muborak bo'lsin!*

**Kapitan
Bobur ELMURODOV,
“Vatanparvar”**

Jamiyat – islohotlar tashabbuskori

RAHBAR KADRLAR FAOLIYATIDA ma'naviy-ma'rifiy ishlar

Bugun O'zbekiston "Milliy tiklanishdan – milliy yuksalish sari" tamoyili asosida taraqqiyotning yangi bosqichiga qadam qo'ydi. Bu haqda fikr yuritganda, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoyev qayd etganidek: "Bugun jahon miqosida yurtimiz haqida so'z ketganda "Yangi O'zbekiston" iborasi tilga olinmoqda. Bu keyingi yillarda taraqqiyotning mutlaqo yangi bosqichiga qadam qo'yganimiz, erishayotgan zalvarli yutuqlarimizning e'tirofidir".

Bugungi kun mamlakatimizda bozor islohotlarini chuqurlashtirish, jamiyatni ijtimoiy-iqtisodiy rivojlantirish, aholini ijtimoiy himoyalash, ijtimoiy xizmatlarning keng tizimini yaratish, mehnat bozorini rivojlantirish va aholi turmush darajasini ko'tarish imkonini beruvchi huquqiy asoslarni mukammallashtirishni taqozo etmoqda. Mustaqillik davrida inson, uning hayoti, orzusi, dard-u tashvishlarini kun tartibi markaziga qo'yishni va bu boradagi ishlar ko'lami samaradorligini oshirishni eng muhim masala sifatida anglamoqdamiz.

Hali hal etilishi zarur bo'lgan muammolar jamiyatni asosiy bo'g'inini tashkil etuvchi oilalarning kundalik tashvishlari bilan ham bog'liq ekanini zamonning o'zi namoyon etmoqda. Endilikda, **37 millionga** yaqin aholi, **8 millionga** yaqin oila, **130 dan** ortiq millat va elat, **10 mingga** yaqin mahalla, **16 ta** diniy konfessiyani qamrab olgan yangi O'zbekiston mustaqil davlat sifatida **200 dan** ortiq mamlakat orasida o'zining qat'iy gumanistik (*insonparvar*), tinchlikparvar siyosati bilan jahonda muqim o'rin egallaganini dunyo jamoatchiligi e'tirof etmoqda.

O'tgan yillar davomida prinsiplar muhim islohotlarni amalga oshirish bo'yicha qat'iy qadamlar qo'yildi, deb aytishga barcha asoslarimiz bor. Chunki tarixga nazar solish orqali bizning o'tmishimiz davlatchilik asoslariga ega bo'lganini ko'rsatib turibdi. Masalan, Amir Temurdek buyuk va betakror siymoni har tomonlama tushunish, u barpo etgan qudratli saltanatning siyosiy, ijtimoiy-iqtisodiy, ma'naviy-mafkuraviy asoslarini, sobiqqironning davlat boshqaruvi borasidagi ulkan salohiyati, mahorati, bilim va tajribalarini o'rganishda, umuman aytganda, hayot sirlarini anglab yetishda "Temur tuzuklari" bebaho qo'llanma bo'lib xizmat qiladi.

Shuningdek, Yangi O'zbekiston Respublikasi Qurolli Kuchlari tizimidagi keng ko'limli islohotlar zamirida tinchlik va barqarorlik siyosati turibdi. Demak, olib borilayotgan barcha sohalaridagi islohotlar siyosati doirasida rahbar xodimlar ma'naviyatidagi axloqiy jihatlarni yoritish va takomillashtirish bugungi kunning muhim masalalari sifatida qaraladi.

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoyevning Oliy Majlisga Murojaatlarida ta'kidlanganidek, biz Yangi O'zbekistonni xalqimiz bilan birgalikda barpo etamiz, degan ulug'vor maqsadni o'z oldimizga qo'yganmiz. Bu borada "**Jamiyat – islohotlar tashabbuskori**" degan yangi g'oya kundalik faoliyatimizga tobora chuqur kirib bormoqda. Xalqimiz shuni yaxshi bilishi kerak: oldimizda uzoq va mashaqqatli yo'l turibdi. Barchamiz jipslashib, tinimsiz o'qib-o'rgansak, ishimizni mukammal va unumli bajarsak, zamonaviy bilimlarni egallab, o'zimizni ayamasdan oldinga intilsak, albatta, hayotimiz va jamiyatimiz o'zgaradi.

Globalashuv jarayonlarining faollashuvi davlat hamda turli daraja va sohadagi rahbarlarning o'z faoliyatidagi ijtimoiy-ma'naviy yo'nalishga e'tiborini kuchaytirishni talab etadi. Bu turli tahdidlarga uchrayotgan milliy madaniyatni himoya qilish, jamiyatning ma'naviy asoslarini mustahkamlash zarurati bilan bog'liqdir. Shu bilan birga har qanday mustaqil davlat singari o'z hududida moddiy ne'mat va ma'naviy

qadriyatlarini saqlash, har tomonlama rivojlantirish O'zbekiston davlatining asosiy maqsadi bo'lib qoladi. Bu masalani hal etish esa davlat va har bir rahbarning milliy, o'zini madaniy (*moddiy va ma'naviy*) qadriyatlarini ifodalovchi, mustahkamlovchi va himoya qiluvchi sifatida qay darajada anglashiga bog'liq. **Bu qadriyatlar, o'z navbatida, O'zbekistondagi barqarorlikni saqlash, mamlakatimizning jahon hamjamiyatidan munosib o'rin olishi va chinakam raqobatbardoshlikka (siyosiy, iqtisodiy, madaniy sohalarida) erishishda muhim omil rolini bajarishi mumkin.**

Ma'naviy potentsialni ildam rivojlantirmay turib, mamlakatning chinakam mustaqilligini va ravnaq topishini ta'minlab bo'lmaydi. Dunyoda gegemonlikka intilayotgan kuchlar ham buni yaxshi anglaydilar va shuning uchun, avvalo, kishilarimiz ongini o'zgartirishga, ma'naviy qadriyatlarini qadrsizlantirishga urinmoqda. Bunday sharoitda barcha darajadagi o'zini haqiqiy yetakchi hisoblaydigan rahbar oldida odamlarning ma'naviy salohiyatini oshirish, ularda jonkuyarlik, vatanparvarlik tuyg'ularini o'stirish vazifasi turadi.

Globalashuv tahdidlari xuruj qilayotgan bugungi kunda vatanparvarlik davlat tomonidan boshqarilishi, qo'llab-quvvatlanishi, tashkil etilishi lozim. Shu bois "Bugun juda tez o'zgarib borayotgan zamonning o'zi hammamizning oldimizga ulkan va o'ta mas'uliyatli vazifalarni qo'yimoqda. Nafaqat bugungi hayot bilan hamqadam bo'lib yashash, balki ertaga yo'limizda paydo bo'lishi mumkin bo'lgan muammo va tahdidlarni, boshimizga tushishi mumkin bo'lgan savdolarning yechimini hozirdan o'ylab yashashimizni talab qilmoqda. Binobarin, rahbarlik vazifasida o'tirgan har qaysi odam o'z mas'uliyatini yuz karra ko'proq sezishi darkor".

Bunda rahbar adolatli ish yuritishi ustuvor ahamiyat kasb etadi. Chunki xalq rahbarga, uning faoliyati va odamlarga munosabatiga qarab davlatning, davlat tizimining adolatli yoki adolatli emasligi haqida xulosa chiqaradi. Fuqarolar davlatni ijtimoiy adolatli deb tan olganda, ya'ni davlat tomonidan qabul qilingan qadriyatlar va ish boshqarish tizimi jamiyat a'zolarining aksariyati tomonidan ma'qullanganda esa vatanparvarlik boshqaruvning qudratli milliy omiliga aylanishi mumkin bo'ladi.

Prezidentimiz bugungi kun rahbarlariga qarata quyidagilarni ta'kidlaydi: "Qo'yilgan vazifalarga erishish uchun ishimizni yangicha asosda tashkil etib, har birimiz o'z joyimizda mas'uliyatni chuqur his qilib, qattiq ish olib borishimiz kerak.

Tahliliy va tanqidiy fikrlar ertangi kun uchun, yangi marralarni egallashimiz uchun mustahkam zamin bo'lib xizmat qiladi.

Bugun zamon o'zgarimoqda, uning talabi, oldimizga qo'yayotgan vazifalari tobora ortib bormoqda. Mana shunday murakkab sharoitda "Sen – menga tegma, men – senga tegmayman" degan kayfiyat bilan ishlashning vaqti o'tdi. Biz "vaziyat yomon, vaziyat og'ir" deb bahona qidirishga o'rganib qolganmiz. Lekin shu vaziyatni kim o'zgartiradi, kim izga soladi, degan savolni, keling, o'zimizga beraylik. Vaziyatni o'zimiz, o'z aql-zakovatimiz, mehnatimiz bilan o'zgartirmasak, hech kim chetdan kelib, bu ishni biz uchun qilib bermaydi".

Darhaqiqat bugungi shiddatli tez o'zgarayotgan dunyoda har bir millat va davlat o'z taraqqiyoti uchun milliy rahbar kadrlarining bilimi va tajribasi har qachongidan-da dolzarb va hal qiluvchi kuch hisoblanadi.

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti, Qurolli Kuchlar Oliy Bosh Qo'mondoni Shavkat Mirziyoyevning Oliy Majlisga Murojaatnomasidagi mazkur fikri buni to'la ifodalaydi: "Bugun biz ham tanti, sabr-qanoatli va mehnatkash xalqimiz bilan birga ulug' maqsadlarni belgilab, marrani baland olmoqdamiz. Oldinda bizni ulkan vazifalar, katta imkoniyatlar kutmoqda. Bir haqiqatni hech qachon unutmaylik: biz buyuk tarix, buyuk davlat, buyuk madaniyat yaratgan xalqimiz. Biz – hech qachon mehnatdan qochmaydigan, qiyinchilikdan qo'rqmaydigan, adolatni qadrlaydigan, azim-u shijoatli, buyuk xalqimiz. Barchamiz bir tan-u bir jon bo'lib, yakdil va ahil bo'lib harakat qilsak, halol – pok bo'lib, yaxshi niyat bilan mehnat qilsak, har qanday marralarni egallashga, boshqacha aytganda, tariximizning yangi sahifasini yaratishga qodir xalqimiz. Bu yo'lda qanday qiyinchilik va mashaqqatlar bo'lmasin, barchasini mardona yengib o'tishga tayyormiz! Bunday ezgu ishlarda bizga Yaratganning o'zi, buyuk ajdodlarimizning pok ruhlari madadkor bo'ladi, deb ishonaman!"

Demak, mamlakat taraqqiyoti uchun barchamiz birdek mas'ulmiz, ayniqsa bu boradagi ishlar ko'laminu istiqbol bilan bog'lar ekanmiz, bunda rahbar kadrlarning o'rni mas'uliyat degan tushuncha bilan bevosita va bilvosita bog'liqdir.

Sh. ALIMOV,
Qurolli Kuchlar akademiyasi
Milliy iftixor va
harbiy-vatanparvarlik kafedrasida dotsenti

Musiqi va vatanparvarlik

Harbiy orkestr

VA YOSH AVLODNING VATANPARVARLIK TARBIYASI

Bugungi globallashtirish davrida yosh avlodni milliy qadriyatlar, vatanparvarlik ruhida tarbiyalash dolzarb masalalardan biridir. Bu borada harbiy orkestrlar faoliyati katta ahamiyatga ega bo'lib, ularning ijrosidagi musiqalar orqali yoshlarda Vatanga sadoqat, milliy g'urur, fuqarolik mas'uliyati kabi tuyg'ular shakllanadi.

Harbiy orkestrlarning tarbiyaviy salohiyati. Harbiy orkestrlar tarixiy jihatdan nafaqat tantanali tadbirlar bezagi, balki yoshlarni ma'naviy tarbiyalash vositasi sifatida ham faoliyat yuritib kelgan. Ularning repertuarida milliy, tarixiy, dramatik va yuksak badiiy asarlar mavjud bo'lib, bu musiqi asarlari orqali yoshlar qalbiga bevosita ta'sir ko'rsatiladi. Musiqi – hissiyotlar tili, u orqali inson ongi va qalbi tarbiyalanadi. Shu sababli harbiy orkestrlarning imkoniyatlaridan samarali foydalanish vatanparvarlik tarbiyasida muhim omil sanaladi.

Repertuarini takomillashtirish zarurati. Hozirgi kunda harbiy orkestrlar repertuarlarida ko'proq an'anaviy va marosim xarakteridagi asarlar mavjud. Bu esa zamonaviy yoshlarning didi va qiziqishlariga har doim mos kelvermaydi. Shu bois repertuarini pedagogik va psixologik tamoyillarga asoslanib yangilash, unga milliy va zamonaviy ruhdagi, yoshlar qalbiga yaqin asarlarni kiritish zarur. Takomillashtirilgan repertuar yoshlarning musiqiy didini oshirish bilan birga, ularni ongli ravishda milliy qadriyatlarni qadrlashga o'rgatadi.

Vatanparvarlik tarbiyasining mazmuni va bosqichlari. Vatanparvarlik

tarbiyasi quyidagi mazmuniy jihatlarni o'z ichiga oladi:

- Vatanni sevish va uni himoya qilish istagi;
- tarixiy meros va milliy qadriyatlarga hurmat;
- Vatan ravnaqi uchun mas'uliyat hissi;
- harbiy burch va fuqarolik pozitsiyasining shakllanishi.

Harbiy orkestrlar faoliyati orqali ushbu mazmuni yoshlar ongiga singdirish quyidagi bosqichlarda amalga oshiriladi:

Tanishuv bosqichi – yoshlar harbiy orkestrning mazmuni boy, vatanparvarlik ruhida asarlari bilan tanishadi.

Idrok bosqichi – yoshlar musiqi orqali Vatan tuyg'usini his qiladi, undagi g'oyaviy va hissiy jihatlarni anglaydi.

Ichkilashtirish bosqichi – olingan taassurotlar hayotiy qarashlarga aylanadi, milliy g'urur va vatanparvarlik hissi mustahkamlanadi.

Pedagogik mexanizmlarning tahlili. Harbiy orkestr repertuarini yoshlar vatanparvarlik tarbiyasiga yo'naltirishda quyidagi pedagogik mexanizmlar muhim rol o'ynaydi:

Didaktik yondashuv: repertuar tanlashda pedagogik maqsadlarga asoslanish, yoshlar yoshiga mos, tushunarli, hissiy ta'siri kuchli asarlarni tanlash.

Estetik tarbiya: harbiy orkestr ijrosi orqali yoshlarning musiqiy didi, estetik dunyoqarashi shakllanadi, bu esa vatanparvarlik g'oyalarining yanada chuqurroq singishiga yordam beradi.

Integrativ yondashuv: musiqi, tarix, adabiyot va san'at fanlari bilan uzviy bog'lanish asosida tarbiya samaradorligini oshirish.

Interaktiv metodlar: yoshlarni harbiy orkestr mashg'ulotlariga, muhokamalarga, musiqiy viktorinalarga jalb etish orqali ularning faol ishtirokini ta'minlash.

Harbiy orkestrlar repertuarida vatanparvarlik g'oyalarining ifodasi. Harbiy orkestrlar repertuarida quyidagi musiqiy janr va yo'nalishlar vatanparvarlik ruhini ifodalaydi:

- harbiy marsllar – matonat, fidoyilik va sadoqat timsoli;
- qahramonlik qo'shiqlari – tarixiy shaxslar va voqealarning madh etilishi;
- milliy kuylar – xalqning madaniy merosi va o'zligining ifodasi;
- zamonaviy patriotik asarlar – yosh avlod tiliga yaqin, ommabop va g'oyaviy mazmunga ega kompozitsiyalar.

Bu asarlar yoshlarning qalbiga yo'l topadi, ularni milliy o'zlikni anglashga, Vatanga muhabbat ruhida yashashga undaydi.

Amaliy tavsiyalar. Harbiy orkestr repertuarlarini pedagogik maqsadlarga muvofiq takomillashtirish uchun quyidagi amaliy choralarini tavsiya etish mumkin:

- yoshlar bilan muloqot asosida ularning musiqiy qiziqishlarini o'rganish;
- harbiy orkestr rahbarlari ishtirokida repertuarini qayta ko'rib chiqish;
- tarbiyaviy maqsadli konsert dasturlarini shakllantirish;
- o'quv jarayoniga harbiy orkestr ijrosidagi asarlarni integratsiyalash;
- musiqi va vatanparvarlik mavzusida ochiq darslar, ma'naviy-ma'rifiy tadbirlar tashkil etish.

Xulosa qilib shuni aytish kerakki, harbiy orkestrlar nafaqat madaniy hayotning bir bo'laki, balki yoshlar tarbiyasining muhim pedagogik vositasidir. Ularning repertuarini takomillashtirish orqali vatanparvarlik tarbiyasini yangi bosqichga olib chiqish mumkin. Musiqi orqali ta'sir ko'rsatish, ayniqsa yosh avlod uchun eng kuchli tarbiyaviy vositalardan biridir. Shunday ekan, harbiy orkestrlar repertuarini yoshlar dunyoqarashiga moslashtirish, unda milliylik va zamonaviylik uyg'unligini yaratish, pedagogik mexanizmlarni puxta ishlab chiqish orqali biz yosh avlod qalbiga ona Vatanga muhabbat, sadoqat va faxr tuyg'ularini shakllantira olamiz.

Mayor Jo'rabek NAZAROV,
harbiy qism harbiy orkestr boshlig'i

Kitoblar taqdimoti

ERTAKLAR YAXSHILIKKA YETAKLAR

«O'ZBEKISTON»
nashriyot-matbaa qo'ri-va

Kitob – hayot hikmatlarini o'rgatuvchi javohirlar sandig'i. Kitobga bo'lgan mehr-muhabbat esa albatta, bolalikdan uyg'onadi. 101 yillik tarixga ega "O'zbekiston" nashriyot-matbaa ijodiy uyi tomonidan Alisher Navoiy nomidagi O'zbekiston Milliy kutubxonasida "Ertaklar yaxshilikka yetaklar" rukni ostida "Akilduu chaban", "Tumshug'idan ilingan tulki", "Tulkichaning sarguzashtlari", "Oltin tarvuz", "Xurmacha polvon", "To'g'riso'z Ahmad", "Savodxon jo'ja", "Nilsning yovvoyi g'ozlar bilan ajoyib sayohati" kabi kitoblarning taqdimoti o'tkazildi.

Bolajonlarimizning dunyoqarashi shakllanishida ertaklarning xizmati beqiyos ekanini inkor etib bo'lmaydi. Ertaklar asrlar o'tsa-da, o'zining bebaho qiymatini yo'qotmaydigan ma'naviy ozuqadir. Bolalar adabiyotiga bag'ishlangan ushbu marosimda Qirg'iz Respublikasining O'zbekistondagi elchixonasi madaniyat attashesi Albina Suvonkulova, O'zbek-Qirg'iz do'stlik jamiyati raisi Zuhridin Isomiddinov, O'zbekistondagi Qirg'iz Respublikasi milliy madaniy markazidan Anora Jabborova o'zbek xalq ertaklarining eng saralaridan to'plab, qirg'iz tiliga tarjima qilingan "Akilduu chaban" kitobini nashr etilishi, qirg'iz tilida tahsil oluvchi bolajonlar uchun yozgi ta'tilga munosib sovg'a bo'lganini ta'kidlab o'tishdi.

Shuningdek, tadbir davomida "Tumshug'idan ilingan tulki", "Tulkichaning sarguzashtlari", "Oltin tarvuz", "Xurmacha polvon", "To'g'riso'z Ahmad", "Savodxon jo'ja" kabi kitoblarning muallif va to'plovchilari ham o'z fikr-mulohazalarini ishtirokchilar bilan o'rtoqlashdi. "Akilduu chaban" kitobining tarjimoni Buruloy Dushanovaning ta'kidlashicha, bu kitob mamlakatimizda yashayotgan qirg'iz millatidagi bolalar bilan o'zbek bolalari

o'rtasida bag'rikenglik, hamjihatlik va totuvlik rishtalarini yanada rivojlantiradi. Shuningdek, qirg'iz xalqiga o'zbek millatining ma'naviy merosi, madaniyati, urf-odatlarini, an'alarini yetkazishga xizmat qiladi.

O'zbek xalq ertaklaridan tashkil topgan "Oltin tarvuz" kitobini to'plab, nashrga tayyorlagan La'lixon Igamova, "Nilsning yovvoyi g'ozlar bilan ajoyib sayohati" kitobining tarjimoni Ochil Tohir o'z ma'ruzalarida ertaklarning bolalar tarbiyasidagi o'rni haqida gapirib, yosh tarjimonlarga o'z maslahatlarini berib o'tishdi.

Taqdimotda ishtirok etayotgan barcha mehmonlarga "O'zbekiston" nashriyot-matbaa ijodiy uyi tomonidan chop etilgan kitoblar sovg'a qilindi.

Ingliz yozuvchisi Frensis Bekon takidlaganidek, "Kitob zamonlar dengizida sayohat qilayotgan va o'zining qimmatbaho yukini avlodlardan avlodga tashiyotgan hikmat kemasidir". Umid qilamizki, ushbu taqdimoti o'tkazilgan kitoblar ham uzoq yillar davomida kelajak avlodlarimizga ma'naviy ozuqa berishda beqiyos xizmat qiladi.

Maxmuda YAKUBJANOVA

Keling, kitob o'qiyamiz!

SALOM, BOYSUN!

"O, sevgimga makon bo'lgan... yo'-yo'q – "Sevgi" neligini qalbinga solgan, balki, uni qalbdan uyg'otgan Boysunim, bag'ringga bormoqdaman! Binafsharang tog'lar, Zumrad yashaydigan archazorlar, hademay uchrashamiz! Yolg'izoyoq so'qmog'-u qora-sovuq kamarlar. Atroflardan gur-gur uchar kakliklar-u samo og'ushida kezib yurgich lochinlar! Pokiza havo-yu oq shovva-sharsharalar, ar-ar teraklar..."

"Bundan o'tgach, Darband keladi. Keyin yiroqda Boysun darvozasi Qo'shtut ko'rinadi..."

Shukur Xolmirzayev saylanmasining to'rtinchi jildini o'qimagan ekanman. Bu jildga esselari jamlanibdi. Odatimga ko'ra, hovliqib varaqlab chiqdim-u... Qanday bexabar qolibman shunday durdona kitobdan? Chunki sevimli adibimning asarlarini bolaligidan sevib o'qiyman. Uning asarlaridagi o'ziga xos olamda o'zimni ko'rgandek bo'laman. Hatto ulug' rassom Ro'zi Choriyev haqida yozganlarida ham. Yo'q, rasm chizish qo'limdan kelmaydi, hatto eplab ko'chira olmasligim tayin. Ammo Ro'zi Choriyevni anglash uchun rassom bo'lish shart emas-ku?

"Bir oqshom suhbat yoki do'stim Ro'zi Choriyev" dan o'qiyamiz: "Rassomlar uyi"ning ikkinchi

qavati. Eshik. Tepasida yozuv: "Ro'zi Choriyev". Eshik tutqichiga qo'l uzatishim bilan kulgim qistay boshladi. Ro'zini soqoli ko'ksiga tushgan, sochi gardaniga yetgan holda baqirib-chaqirib, ba'zan pala-partish, ba'zan chuqur xayolchanlik bilan, gohi birdan po'rtanadek g'alayon qilib gapirish, hatto ko'ziga yosh olib qolishini tasavvur etishning o'ziyoq meni iljaytiradi. Uni suyuganimdan, uning xatti-harakatlaridan zavqlanganimdan, uning fildek mehnatkashligiga tan berganimdan, u bilan faxrlanganimdan shavqim kep-ketaveradi".

Suyumli do'st... Bu meni ko'p o'ylantiradi. Odamlar bir-birini qanday topar ekan? Oltin deb topganing, bilganlaring oddiy mis chaqa chiqib, haqiqiy yuzini ko'rgandagi iztiroblar naqadar og'riqli bo'lishini hammadan ham yaxshiroq bilaman. Insonning do'sti bo'lishi kerak. Shukur Xolmirzayevning do'stlari kabi taniqli kishilar bo'lmasa

ham, bir dona bo'lsa ham, sen haqingda iljayib eslaydigan, ko'nglining allaqaysi burchi yorishib ketadigan bir do'sti bo'lgani qanchalar yaxshi!

Yana o'qiyamiz: "– Ey!!! Meni Surxondaryo rassom qildi!.. U – mening onam, otam! Mening 90 foiz asarim Surxondaryo haqida!.. Men uni o'zim uchun kashf etdim! Toshkentda! Leningradda! Qanday baxtliman-a!.. Qancha asarlar yozdim... Sen yaxshi ko'rgan – "Kutish"..."

Biz yaxshi ko'rgan "Kutish", biz ham yaxshi ko'ramiz "Kutish"ni! Umringizda bir dona kitob o'qimagan bo'lsangiz ham, hech yo'q jurnal muqovalarida "Kutish"ni ko'rgansiz. Yana bir bor ko'ring, farzandlaringizga ham ko'rsating, gapirib bering, anglatib!

Bu qanchalar g'aroyib kitob! Yozuvchining do'stlari haqida yozganlari, yo'q, yozganlari emas, SO'Z bilan chizganlari shu qadar sodda, samimiyki, siz ham o'zingizni ular davrasida his qilaysiz, jo'shqin-jo'shqin suhbatlarini, saslarini eshitasiz.

Kitobni o'qib bo'lganimdan keyin oxirgi betlaridagi izohlarni ko'rib, undan qanday bebahra qolganimni tushundim. Esselar gazeta va jurnallarda e'lon qilingan paytlar mutolaa degan huzurdan juda uzoq edim. Batafsil to'xtalishni istamayman, diydoyoga o'xshab qoladi. Muhimi, esselarni o'qish kech bo'lsa-da, nasib etdi.

"Odil aka haqida o'ylasam..." dan o'qiyamiz: "Odil akani hayotda ko'rib, muloqotda bo'lganimdan keyin men ham o'zimga, ha, o'zimga achinganman: axir qalbi to'la yoniq his, yolg'inli o'y-u fikrlar hamda mardi maydonlikning jamuljami bo'lib ko'ringan bu inson... xo'sh, o'rta bo'y, yelkasi past, daf'atan qozoqaft... kiyim-bosh masalasida ham – o'rta bir kishi ekan-ku?"

Biroq bu taassurotni tog'larni yiroqdan ko'rganingda bir ajib sirli bo'lib turishlari-yu, yaqiniga borganingda anchayin tosh-u xarsanglar qalamasi, g'or-u daralar maskani, archa va butazorlar makoni ekanini ko'rib tolg'in tortib qolishingga mengzash mumkin ekan: zero tog'ning tog'ligini ham, yozuvchining oddiy odam ekanini ham keyin kashf etib, har ikkalasini ham o'zgacha – anglangan muhabbat bilan sevib qolar ekansan".

Bu katta adibimiz Odil Yoqubov qiyofasiga chizgilar.

Bilasizmi, ayrim kitoblarni o'qisangiz, yana bir kitobga qiziqiradi, izlatadi. Buni o'z tajribamdan bilaman. Mashhur yozuvchi Stiven Kingning "Igra Djerolda" asariga yana bir taniqli adib Somerset Moemning "Yomg'ir" hikoyasidan olingan epigraf tufayli bu hikoyani uzoq qidirganman va bu qiziqish menga Somerset Moem degan buyuk adibni tanitgan.

Shukur Xolmirzayevning esselar jamlanmasi ham xuddi shunday. Siz bir qator adiblarni qayta kashf qilaysiz. Yozuvchimiz oddiy suhbatlari, amallaridan gapirib ularni sizga sevdirdi, ijodiga qiziqiradi. Hamkasbimiz, mahoratli harbiy jurnalist kapitan Shohruh Saidov kitoblar haqida so'z ochilganida shunday dedi: "Aynan Shukur Xolmirzayevning esselarni o'qib, menda kitob o'qishga kuchli rag'bat uyg'ongan. Uchqun Nazarov ijodiga qiziqib qolganman, O'lmas Umarbekov, Odil Yoqubov asarlarini sevib o'qiganman... Bu ana shunday g'ijmatli kitob, sizni kitob o'qishga qiziqtiradigan kitob!"

Shukur Xolmirzayevning do'stlari... Uchqun Nazarov, ayniqsa qalb go'zalligi yuzida ham aks etgan tom ma'nodagi go'zal INSON O'lmas Umarbekov, "haqgo'y inson, chin do'st, o'ta madaniyatli tabib-do'xtir Anvar Maqsudov, Turg'un Azizov, Botir Zokirov, Abdulla Oripov, Nizom Komilov va yana ko'pdan ko'p nurli insonlar.

Aziz o'quvchi, siz Shukur Xolmirzayevning Shukur Burhonov

kabi afsona aktyor bilan Gamletni ijro etganini bilasizmi? Men esa bilmas edim. Yozuvchi ekanligini bilar edim! Esselarni o'qing, ishonib, bir olam taassurotlar olasiz, "Voy, shunday ekanmi!.." deya hayratlanasiz. Surxondaryo, Boysun bor tarovati, mahobati bilan ko'z o'ngingizda namoyon bo'ladi.

Esselarning qay biriga, qayeriga to'xtalishni bilmayapman, rosti. Shukur Burhonovning Shukur Xolmirzayevni aktyor bo'lishga qanchalik uringani-yu, adib uni qanday rad etgan joyini keltirib o'tsammikan? Qanday qilib, deymanda, Shukur Burhonovdek san'atkorning taklifini rad etish mumkin, a?! Ha, rad etdi: "Aktyorlikni yaxshi ko'raman, Shukur aka, – dedim birdan bo'g'ilib. – Lekin yozuvchi bo'laman".

Matyoqub Qo'shjonov bilan bog'liq mana bu parchaga e'tibor bering-da: "– Ayollar – shu, – deb jilmaydi domla. – Ayollarning yonini olishadi. Bizlar qolib ketamiz..."

– Voy, unday demang, domlajon! Sizlarsiz hayot – hayot ekanmi? Shukurjon, bilasizmi, bizning Xorazmda kampirlar nima deb duo qilishadi? "Daryolar to'lib oqsin, yigitlar omon bo'lsin!.." Shundaymi, domla?"

O'qiyapman-u, unutilayozgan Xorazm safarlari yodimga tushadi. Ich-ichimdan ha, ha, men bu duoni eshitganman, Amudaryo bo'ylarida eshitganman, daryoning har ikki qirg'og'ida umrguzaronlik qilib kelayotgan insonlardan eshitib, hayratga tushganman. Daryo – hayot ekanligini ilk shu duoda yurakdan his qilganman!

Hamkasbimiz, iste'fodagi polkovnik Alijon Safarov talaba-shogirdlariga "navkarlarim" deya murojaat qilganida, "erkalab, buning ustiga harbiy jurnalistika yo'nalishida tahsil olayotganlari uchun bo'lsa kerak", deb o'ylagan edim. Aslida buning ildizlari chuqurroq ekan.

O'qiyamiz: "Bir kishi haqida so'zlayman, – dedilar. – Moskvada – akademiyada o'qib yurgan vaqtimizda Sergey Sergeyevich Qattash degan bir oltoylik kishi bo'lardi. Oltoy turklarining folkloridan kandidatlik yoqladi uyam. Ana shu Qattash bilan o'tirib turardik. Davrada tamadalik qilishni yaxshi ko'rardi. O'rischa gapirardi, albatta. Lekin gapini "nukerlarim", ya'ni "navkarlarim", deb boshlar edi. Davrada xotin-qizlar bo'lsayam shunday der edi. So'raganmizda keyin: "Nega hammani sen "navkar" deb ataysan?" deb.

– Hatto xotin-qizlarni ham-a?
– Ha-da... U hechora qiynalib tushuntirgan edi. Ma'nosi shulki, qadimgi oltoylik turklar uchun barcha xalq, hamma... potensial "askar" hisoblanarkan".

Bildingizmi, navkar oddiy so'z emas, hatto bugun uni ishlatmasak ham!

So'zimiz oxirida "Ay, Shuhrat akam-a..." dan parcha o'qiyamiz:

"Shuhrat akaga yaqinlashishim bilan bag'rini ochdi. Kulib, chakkamdan o'pib: – Ko'pga kir. Ellik yoshga bir necha marta kirib chiq, – dedilar-da, o'g'illarining qo'lidagi tugunni olib ochdilar. Banoras to'n chiqdi, belbog' chiqdi. Do'ppi chiqdi. Men titrab ketib, qotib qoldim. U kishi hech ikkilanmasdan choponni yelkamga yopdilar. Shlyapamni olib, do'ppini kiydirdilar. Belbog'ni bog'lab:

– Ana endi o'zbek yozuvchisi bo'lding, – dedilar. Keyin qo'llarini fothaga ochdilar. – Obro'li adib bo'l, Shukurjon! Hech kimga nomardlik qilma. Undaylardan qoch!.. Bilgingki, sen o'zbek yozuvchisidan. Shu o'zbek adabiyotining o'sishi uchun xizmat qil! Shunga mahkumligingni tan ol, bolam!.."

Men yig'lab yubordim".
Mo'tabar adib Shuhratning duosi ijobat bo'ldi.

Huzurli mutolaalar tilagi bilan

Inobat IBROHIMOVA,
"Vatanparvar"

Harbiy libosdagi malikalar

O'zbekimning olovyurak qizi

O'zbek farzandlari orasida bilim va iqtidor, g'ayrat va shijoatda benazirlari ko'p. Xususan, qizlarimiz ichida ham. Sir emaski, biz bu borada ko'proq o'g'il bolalarga e'tibor qaratamiz. Ota-onalar "U kelajakda oila boshlig'i bo'ladi, o'qimishli bo'lishi kerak, birorta kasbni egallashi shart", degan maqsadni ilgari suradi. Qizlarimizni esa oila bekaligiga tayyorlaymiz. Osh-ovqat, pazandachilik, chevarlikni o'zlashtirsa, bo'lgani. O'qigani bilan ertaga kelin bo'lib tushgan joyidagilar ishlatadimi-yo'qmi, degan fikrni bildirishadi.

Samarqand viloyatining Paxtachi tumanida istiqomat qilayotgan Pardaboy aka va Oyniyoz opa xonadonida beshinchi farzand dunyoga keldi – qizaloq! Uch o'g'il va bir qizdan keyin tug'ilgan yangi mehmonga Dilnavoz deya ism qo'yishdi. Qizaloq bolaligidanoq o't-olov, tinib-tinchimas, sportning qo'ljangiga bo'lgan qiziqishi bilan yaqinlarini hayratga sola boshladi.

– Dadajon, meni tumandagi sport to'garagiga olib boring, qo'ljangini o'rganmoqchiman.

– Mayli, qizalog'im, – o'n yoshli Dilnavozning ko'ngliga qaradi otasi. – Faqat qo'ljangi to'garagida, asosan o'g'il bolalar bo'ladi-da, qiynalib qolmaysanmi, qizim?

Dilnavoz mamnun qiyofada javob qaytarishga og'iz juftlagan ham ediki, suhbatni eshitib turgan akalari birin-ketin qarshi fikr bildirga ketdi:

– To'g'ri aytdingiz, dada, qiynalishi aniq! O'g'il bolalar orasida qo'ljangini o'rganishni kim qo'yibdi unga.

– Gimnastikaga borsa ham mayli edi, qiz bola bo'la turib qo'ljangini o'rganishi...

– Yana o'g'il bolalar ichida. Rozi bo'lmang, dada!

– Men sizlardan maslahat so'radimmi? – o'g'illarining gapini bo'ldi

Pardaboy aka. – Singlingdagi iqtidorni hammang yaxshi bilasan. Bunday shijoat hamma qizlarda ham bo'lavermaydi. Ustoz ko'rsa, qo'ljangini o'rgansa, nimasi yomon? Qizimdan, balki, chempion chiqar, shundaymi, malikam?

– Shunday, dadajon! – ko'zlari yonib javob qaytardi Dilnavoz.

Otaning niyati dilbandining orzulariga qo'shqanot bo'ldi. Paxtachi tumanidagi bolalar va o'smirlar sport maktabi murabbiyi Olim Botirov Dilnavozni obdan sinovdan o'tkazdi. Axir qo'ljangida qiz bolaning yuzaga chiqishi oson emas. Qizaloqdagi sabr-qanoat, iroda, o'ziga bo'lgan ishonch va iqtidor ustozni hayratlantirdi. U bilan astoydil shug'ullanishga kirishdi. Sportchi qizdagi shaxt-u shijoat o'z so'zini aytdi. U birin-ketin yutuqlarga erisha boshladi. Umumta'lim maktabining to'qqizinchi

sinfidan so'ng o'qishini Paxtachi pedagogika kollejining sport yo'nalishida davom ettirdi va sport to'garagidagi faoliyatini to'xtatmadi. Uning yoshlik chog'idan diliga tuggan asl maqsadi esa... Keling, bu haqda qahramonimizdan, ya'ni III darajali serjant Dilnavoz Sherqulovaning o'zidan eshitamiz:

– Insonning sevgan sohasida faoliyat yuritishi katta baxt. Men mana shu baxtli insonlar safidaman. Chunki yoshligimdan orzu qilgan sportning qo'ljangida ko'p marotaba chempionlik shohsupasiga chiqdim. Eng asosiysi, dilimdagi eng katta maqsad – harbiy sohada qad rostladim. Sport bilan astoydil shug'ullanganimning asosiy sababi ham kelajakda harbiy xizmatchi bo'lish edi. Bolaligimda oynayi jahon orqali harbiy libosdagi qizlarni ko'rganimda ulardan ko'z uzolmasdim. "Men ham albatta, harbiy xizmatchi bo'laman!" degan istak dilimga tug'ilgan. Faqat qizlarning harbiy sohaga kirishi oson emasligini anglab yetganimdan keyin maqsadim ro'yobi sari yo'l izladim. Ya'ni harbiy sohaga kirish uchun sog'lom, jismonan chiniqqan, intellektual salohiyatga ega va bilimdon bo'lish lozim. Qo'ljangiga qiziqqanim, omadga yo'l ochdi. Ko'p bora chempionlar safida bo'ldim. Bu e'tirof harbiy libos kiyishimga zamin yaratdi. Buning uchun meni har doim qo'llab-quvvatlagan ota-onam, sportdagi ustozim Olim Botirovdan minnatdorman. Hech esimdan chiqmaydi, to'garakka borgan birinchi kundan boshlab ustozim qiyin vazifalar bergan. "Qiyinaldingmi, endi kelmaysanmi?" deya so'ragan. Ortga chekinmaganimni ko'rib, "Chidasang, oxirigacha sen bilan bo'laman", deb qo'ljangi sirlaridan astoydil saboq bergan. Shu sabab erishgan yutuqlarimning barchasida ustozimning ulkan ulushi bor. Ilkimdagi burchim, egnimdagi harbiy libos esa mening g'ururim, sharaf va iftixorimdir!

CHEMPIONLIK SHARAFI

Dilnavoz bilan suhbatlashyapman-u uning har bir javobidan ko'ksidagi shijoatni his qilib turibman. So'zlari dadil, fikri teran, orzulari osmon. Bunday insonlar sinovlarda ortga chekinmaydi, har qanday qiyinchilikni yengib o'tadi. O'zi aytib o'tganidek, u maqsadiga oson erishgani yo'q. Harbiy sohaga kirib kelgunga qadar, sportda katta muvaffaqiyatlarni qo'lga kiritgan. O'z vazni toifasida sportning qo'ljangi yo'nalishida 7 karra O'zbekiston chempioni, 7 karra xalqaro toifadagi chempionlik kamariga egalik qilgan. Ikki marotaba jahon chempionati sovrindori bo'lgan.

19 yoshida – 2020-yilning dekabrda sportchilar vzvodining sportchisi lavozimida kontrakt bo'yicha oddiy askar unvonida qad rostlagan Dilnavoz Sherqulova umumarmiya sportida yorqin yulduz bo'lib porladi. Oradan bir oy o'tib, ya'ni 2021-yilning yanvarida "Tinchlik jangchisi" musobaqalarida xalqaro natijalarni yangilab, chempionlikni qo'lga kiritdi va navbatidan avval kichik serjant unvoni bilan taqdirlandi.

– Harbiy sport yo'nalishida mayor Bekzod Dadajonov menga ustozlik qildi, – deydi Dilnavoz harbiy sohada faoliyati haqida so'z yuritarkan. – Sport bilan shug'ullangan

insonning avvalo, irodasi toblanadi, jismonan chiniqqan bilan birga o'ziga bo'lgan ishonchi ortadi. Eng sharaflisi esa chempionlik shohsupasiga ko'tarilganingda Vatan madhiyasi sadosi ostida yurtning bayrog'ini ko'tarilib borishi dilingga g'urur va hayajon, ko'zlaringga quvonch yoshi to'ldiradi. Bunday sururni ta'riflashga til ojiz...

Sportchi qizimiz qo'lga kiritgan 100 dan ziyod diplom, kubok va faxriy yorliqning barchasi ezgu maqsad ila intilish, tinimsiz shug'ullanish, bir so'z bilan aytganda, zahmat mevasidir.

"DOVYURAK JANGCHI"NING ILK SOHIBASI

Qurolli Kuchlarimizda sanoqli ayollargina "Dovyurak jangchi" ko'krak nishoniga ega bo'lgan. Mana shulardan biri III darajali serjant Dilnavoz Sherqulova. "Dovyurak jangchi" aslida harbiy o'g'lonlar musobaqasi. Unda ayollarning ishtirok etishi oson emas. Chunki musobaqa talabi va shartlari anchayin murakkab va zalvarli. Harbiy xizmatchi ayollar esa "To'maris" ko'krak nishoni uchun o'zaro bellashadi.

Biroq bizning olovyurak qahramonimiz 2023-yili yuqori natija ila "Dovyurak jangchi", 2024-yili esa, "To'maris" ko'krak nishonlariga egalik qilgan g'olibalardan. Buning asosiy sababi, shubhasiz, kasbga bo'lgan hurmat va muhabbat.

– Harbiy xizmatchi bo'lmaganingizda qaysi sohani tanlagan bo'lardingiz?

– so'rayman Dilnavozdan.

– Boshqa sohada ishlashni xayolimga keltira olmayman. Negaki boshqa kasb haqida hech qachon o'ylamaganman. Xayolim, orzularim, maqsadim faqat harbiy kasbga qaratilgan.

– Xizmatdan bo'sh vaqtingizda nimalar bilan shug'ullanasiz?

– Kitob mutolaa qilaman. Ota-onam uchun ular yoqtirgan taom va shirinliklar tayyorlayman. Oilamiz davrasida bo'lishni istayman.

Dilnavoz Sherqulova harbiy sport musobaqalarida oldingi safda bo'lish bilan birga ayni damda harbiy qism aloqa uzeli katta mexanigi sifatida faoliyat yuritmoqda. Shu sabab tinib-tinchimas sportchi qizimiz aloqa yo'nalishining murakkab sirlarini o'zlashtirish maqsadida Toshkent amaliy fanlar universitetining kompyuter – IT yo'nalishida sirtidan tahsil olmoqda. Shubhasiz, niyati harbiy aloqa yo'nalishida ham malakali xodimlar safida bo'lish.

III darajali serjant Dilnavoz Sherqulova haqidagi maqolani muxtasar qilar ekanman, bunday o'tyurak qizlarimiz faoliyatini bir maqolaga sig'dira olmaslikni his qilib turaman. Negaki ulardagi orzu-maqsad, shaxt-u shijoat ta'rifi so'z yetmaydi. So'zim yakunida go'zal qizimizga ezgu tilak bildirishni istadim: Istiqboli porloq, hayot yo'li o'zi kabi olovyurak umr yo'ldosh ila nurli bo'lsin!

Zulfiya YUNUSOVA,
"Vatanparvar"

26-iyun – Xalqaro giyohvandlikka qarshi kurash kuni

OQ AJAL YOKI YASHIRIN URUSH

Dunyoda shunday illat borki, u nafaqat odamni, balki millatni, kelajakni, umidni ham zaharlaydi. Bu – giyohvandlik. Uni bejiz “asr vabosi” deb atamaydi. U ko‘zga ko‘rinmas dushman, millionlab insonlarning umriga qo‘yilgan tuzoq. Shunday ekan, bu dushmanga qarshi kurash bir yoki ikki tashkilotning emas, butun jamiyatning, har bir oilaning, har bir insonning umumiy burchidir.

qurboniga aylanadi. Ushbu illatga ruju qo‘yganlarning, ayniqsa yoshlarning bu ajal girdobiga tushib qolishida ko‘pincha oiladagi muhit yoki bee‘tiborlik sabab bo‘ladi. Yoshlarning bo‘sh vaqtini bekor o‘tkazishi, ota-onalarning farzandini haddan tashqari erkalatishi va ularning tarbiyasiga beparvoligi yuqorida keltirilgan salbiy oqibatlariga olib kelishi mumkin.

Rasmiy ma‘lumotlarda keltirilishicha, har yili 211 mingdan ortiq inson aynan shu illat sababli hayotdan ko‘z yumayotir. Dunyoda 1,6 million kishi VICH infeksiyasini, 7,2 million kishi hepatit C virusini, 1,2 million kishi esa hepatit B virusini aynan giyohvandlik oqibatida yuqtirgan. Yevropada giyohvandlik qurboni bo‘layotganlarning o‘rtacha yoshi 35 yosh. BMTning 2024-yilgi ma‘lumotlariga ko‘ra, dunyoda giyohvand moddalardan foydalanuvchilar soni 292 million kishiga yetdi. Bu o‘tgan o‘n yillikdagi 20 foizlik o‘shish demak. Ular orasida 64 million kishi – bu illatga psixologik va jismoniy jihatdan to‘liq bog‘lanib qolganlar hisoblanadi. Yana dunyoda 200 milliondan ortiq kishi (*boshqa statistikaga ko‘ra, 500 million*) giyohvandlik dardiga yo‘liqgan. Uning aksariyat qismini 30 yoshgacha bo‘lganlar tashkil etadi. Qora ajal oqibatida har yili 200 mingdan ortiq kishi hayotdan ko‘z yumadi. Dunyo bo‘ylab sodir etilayotgan jinoyatlarning 57 foizi giyohvandlar hissasiga to‘g‘ri keladi.

OILANING, MILLATNING, DAVLATNING DARDI

Giyohvand moddalar nafaqat insonning tanasi, balki ongi, irodasi, hayotga bo‘lgan muhabbatini zaharlaydi. Bu illatga chalingan inson o‘z xohishi bilan emas, balki moddaning izmiday yashaydi. Uning sog‘lig‘ini tiklash davlatga 35 milliard dollardan

ko‘proqqa tushadi. Afsuski, faqat har olti giyohvanddan biri davolanish imkoniga ega.

Shifokorlarning aytishicha, giyohvandlik 3 bosqichdan iborat:

- mayl paydo bo‘lishi;
- xumor (*abstinensiya*) holati;
- ruhiy va jismoniy tanazzul.

U saraton kabi illat. Asta-sekin sizni ham, atrofingizdagilarni ham yemirib tashlaydi.

Yuqorida keltirganimizdek, har yili 500 ming kishi (!) giyohvandlik oqibatida hayotdan ko‘z yummoqda. Bu raqamlarni his qilish uchun, har kuni yuzlab odam o‘limi ortida faqatgina shpris, dori yoki tamaki bo‘layotganini tasavvur qilishning o‘zi yetarli.

“YO‘Q” HAYOTNI SAQLAB QOLUVCHI SO‘Z

Agar sizga “Bir marta tatib ko‘r!”, “Qiziq narsa” deb giyohvand modda taklif etishsa, bir so‘z bilan javob bering: yo‘q! Chunki bu so‘z hayotingizni saqlaydi, kelajakni himoya qiladi. Chunki o‘sha bir marta qilgan xatongiz butun umringizni xarob qilishi mumkinligini unutmang!

HIS QILISH VAQTI KELDI

Bugungi kundagi eng muhim vazifa – bu profilaktika, ya‘ni illatni keltirib chiqarmay turib, uning yo‘lini to‘shish. Davolash – kech bo‘lishi mumkin. Chunki yo‘qotilgan hayotni qaytarib bo‘lmaydi, kul bo‘lgan orzular tiklanmaydi. Shu bois giyohvandlikka qarshi kurashda profilaktika eng samarali qurolimizdir. Buning uchun, avvalo, biz yoshlar ongiga aniq va ravshan bir fikrni singdirishimiz kerak: “Og‘u – yomonlik! Salomatlik – baxt!”

Bu shunchaki shior emas. Bu hayot qonuni. Kimki bu qonunga qarshi borsa, u hayotiga, o‘z taqdiriga xiyonat qilgan bo‘ladi. Unutmaslik kerakki, giyohvand moddalar hech kimni ayab turmaydi: yoshni ham, keksani ham, boyni ham, kambag‘alni ham birdek halokatga yetaklaydi. Unda na rahm bor, na insof.

Farzandimizning ko‘zlarida nur bo‘lishini istasak, oilamizda sog‘lom muhitni yaratish, ta‘lim-tarbiyada mas‘uliyatni oshirish kerak. Shundagina bir kun kelib, “giyohvandlik” so‘zi faqat tarix kitoblarida, ensiklopediya sahifalarida “eski illat” sifatida tilga olinadi. Unga hayotda, ko‘chada, maktabda, oilada, inson tafakkurida joy qolmaydi! Xalqimiz doim hikmatli so‘zlar bilan haqiqatni aytgan: “Og‘u bilan ovungan – omon qolmaydi”.

Alisher NAZAROV,
Qurolli Kuchlar akademiyasi
professori

TARIX QON BILAN YOZGAN HAQIQAT

Tarixchi olimlarning aytishicha, insoniyat giyohvand moddalar haqida miloddan oldingi qirq mingyillikdayoq ma‘lumotga ega bo‘lgan. Ilk davrlarda giyohvand moddalar tabiiy tarkibda bo‘lib, asosan shifobaxsh maqsadlarda – og‘riqni yengillatish, jarohatni davolash, jang maydonlarida qon to‘xtatish uchun ishlatilgan. Bu modda avvalo, shifo uchun, hayotni saqlab qolish uchun xizmat qilgan. Biroq vaqt o‘tib, insonlar bu moddaning shifo emas, “kayf” deb atalgan g‘arib jozibasiga aldandi. Og‘riqni yengillatuvchi ushbu tabiiy vosita nafaqat og‘riq, balki fikr, xotira, irodani ham o‘chira boshladi. Shundan so‘ng zahar ong ustidan hukmronlikni qo‘lga oldi.

GIYOHVANDLIK BOSQICHLARI

Odatda, giyohvand moddalarning salbiy ta‘siri turli a‘zolarining shikastlanishi, hayot uchun muhim funksional tizimlarning izdan chiqishi, xastalikning psixik va fiziologik alomatlarini rivojida ko‘rinadi.

Mutaxassislar fikrlariga ko‘ra, giyohvand moddalar iste‘mol qilingandan

so‘ng sarxushlik holati yuzaga keladi. Bunda yuqori kayfiyat, ko‘p kulish, telbalik, diqqat chalg‘ishi, lanjlik, harakat muvofiqligining buzilishi, qadam tashlashning o‘zgaruvchanligi namoyon bo‘ladi. Ba‘zida beg‘amlik, xayolparastlik, badjahlilik, jizzakilik, tajovuzkorlik kuzatiladi. Teri qoplami qizaradi, ko‘z xiralashadi va kengayadi. Ushbu belgilar giyohvandlikka moyillikning 1-bosqichi bo‘lib, insonda giyohvand moddaga ruhiy moyillik paydo bo‘ladi, organizmning himoya jarayoni susayadi.

2-bosqichda giyohvand og‘uga kuchli hirs qo‘yadi, organizm giyohvand modda ta‘siri ostida qolib, jismoniy qaramlik yuzaga keladi.

3-bosqichda bemor organizmi giyohvand moddalarga qarshi kurasholmay qoladi, ularsiz yashay olmaslik xususiyati paydo bo‘ladi. Eng yomoni, bunday holatda bemor preparat dozasi tasodifan oshirib yuborishdan, tekshirilmagan moddani qabul qilishdan, ukoldan zararlanishdan va depressiv holatdan o‘lib qolishi ham mumkin.

GLOBAL TAHDID – GLOBAL KURASH

Giyohvandlik jinoyat va zo‘ravonlik boshlanadigan yo‘l. Uning ko‘chasiga kirib qolish kishilarda turli xil kechadi. Ba‘zilar to‘qlikka sho‘xlik qilsa, boshqalar o‘zi bilmagan holda aldovlar natijasida uning

ZAHARLI HASHAROTLAR VA ILONLAR CHAQISHIDAN SAQLANING!

Yoz mavsumida harbiy xizmatchilarni tog'li va cho'l joylarda dala-o'quv mashg'ulotlarini o'tash davrida zaharli hasharotlar yoki ilonlar chaqish ehtimoli oshadi. Bunday holatlar ularning hayotiga xavf solib, salbiy oqibatlariga olib kelishi mumkin.

Yer sharida o'rgimchaksimonlar va chayonlar oilasiga mansub zaharli hasharotlarning bir necha turi uchraydi. Mintaqamizda ko'pchilikka tanish bo'lgan chayon va qoraqurt alohida ahamiyatga ega, chunki mutaxassislar ushbu hasharotlarning faollashuvi ko'proq yoz mavsumida kuzatilishini va ularning chaqishidan ehtiyot bo'lishni maslahat beradi.

Chayonlar iqlim sharoiti iliq yoki issiq bo'lgan joylardan makon topgan umurtqasiz hasharotdir. Ular hech qachon insonga hamla qilmaydi, aksincha ularning chaqishi o'z-o'zini himoya qilish usuli deb hisoblanadi. Chayonlar, asosan yozning issiq mavsumida faollashib, tunda ovga chiqadi. Ularning asosiy ozuqasi turli o'rgimchaksimonlar, hasharotlar, hattoki sichqonlar ham bo'lishi mumkin. Chayonlarning tabiiy dushmanlari – qushlar, kaltakesaklar, beshiktebratar va ayrim o'rgimchaksimonlar hisoblanadi. Shu sababli tabiiy dushmanlari bor joylarda ularning soni keskin kamayib ketadi.

Chayonlar ochlikka juda chidamli bo'lib, bir necha oydan bir yarim yilgacha ovqat va suvsiz yashashi mumkin. Kunduz kunlari ular tosh ostida, turli kemiruvchilarning ini, tashlandiq binolar ichi, g'orlar kabi pana joylarda, cho'llarda esa qum ostiga ko'milib, yashirilib oladi. O'zi uchun nomaqbul (o'ta issiq yoki sovuq harorat) sharoitda harakatsiz (*katalepsiya*) holatiga tusha olish qobiliyatiga ega, mabodo odam bilmasdan

chayonni bosib olsa, ularni o'lgan deb ushlamoqchi bo'lsa yoki tegib ketsa, ular o'z himoya vositasini ishga soladi, ya'ni nishini sanchishga harakat qiladi. Nishini sanchib zahar sochgan chayon ko'pi bilan bir-ikki kun muddat o'tgach halok bo'ladi. Inson tanasida chayon chaqqan joyning terisi qiziydi, qichishadi, qizarib shishadi, kuchli og'riq paydo bo'lib, butun tanaga tarqaladi. Dastlabki soatlarda tomir tortishadi, nafas olish, yutinish va gapirish qiyinlashadi. Ushbu asoratlar ikki-uch kun vaqt o'tgach yo'qolishi, ba'zan esa chayon tananing qayerini chaqqaniga qarab cho'zilishi yoki o'limga olib kelishi mumkin.

Qoraqurt. O'rgimchaksimonlar oilasiga mansub zaharli hasharotlarning keyingi vakili qoraqurt, respublikamizning asosan cho'l va tog'oldi hududlarida uchraydi. Qoraqurt – qorin qismida qizil xollari bo'lgan qora rangli o'rgimchak bo'lib, urg'ochisining uzunligi o'rtacha 10-20 mm, erkagi 4-7 mm uzunlikda bo'ladi. Ularning asosiy yashash joylari bug'doyzor, qamishzor, ariq bo'yari, jar yoqalari, kemiruvchilar ini, turli yoriqlar va hokazolar hisoblanadi. Qoraqurtlarning asosiy ozuqa vositasi turli xildagi hasharotlar bo'lib, ko'chib yashash xususiyatiga ega va ularning ushbu xususiyati yozning iyun-iyul oylarida eng avjiga chiqadi. Shu sababli ham odamlarni qoraqurt chaqishi ko'proq ushbu oylarda uchraydi.

Qoraqurtlarning tabiiy dushmanlari – qushlar, qovog'arilar, beshiktebratar va ayrim qonxo'r qo'ng'izlar bo'lib, ularning nisbiy soni tabiiy dushmanlari orqali tabiatda muvozanati tutib turiladi. Voyaga yetgan qoraqurt

urg'ochisining zahri bo'g'ma ilon zahridan 15 barobar kuchli ekani mutaxassislar tomonidan aniqlangan. Qoraqurt chaqqandan so'ng oradan 10-15 daqiqa o'tgach, kuchli og'riq paydo bo'lib butun tana bo'ylab tarqaladi. Odam qattiq vahimaga tushadi, kuchli ruhiy qo'zg'alish va qo'rquv hissi, oyoqlar uvushishi, oyog'ida tura olmaslik, tana haroratining ko'tarilishi, bosh og'rishi va aylanishi, nafas qisishi va qaltirash alomatlari paydo bo'ladi. Bunday holat 10 kundan ortiq davom etadi. O'z vaqtida tibbiy yordam ko'rsatilgan taqdirda, oradan 3-5 kun muddat o'tgach butun badan bo'ylab toshmalar paydo bo'ladi va ahvoli yaxshilana boradi, to'liq sog'ayish bir oydan ko'proq vaqtgacha cho'ziladi.

Ilonlar. Jazirama issiq kunlarida ilonlar ham faollashadi. Yer yuzida o'rtacha 600 dan ortiq turdagi ilonlar bo'lib, shulardan yarmi zaharli hisoblanadi. Ilonlar orasida eng xavflilari kobra (*ko'zoymakli ilon*), O'rta Osiyo iloni (*gyurza*) hamda qum efosi hisoblanadi. Ushbu ilonlar tog'li va qumli joylarda, g'orlardagi toshlar orasida yashab kun ko'radi. Ilonlar suvga yaqin joylarda kechqurun yoki ertalab ovga chiqadi. Qushlar, ularning polaponlari va tuxumlari, har xil kemiruvchilar, qurbaqa va hasharotlar bilan oziqlanadi. Odatda, ilonlar odamlarga hujum qilmaydi, balki o'zini yoki o'ljasini himoya qilish maqsadida hamla qilishi mumkin. Ilon zahrligining kuchi ilonning turiga, asabiy holatiga, kattaligiga hamda yilning fasliga bog'liq bo'ladi. Yozning jazirama kunlarida ilonning zahri o'ta kuchli bo'ladi.

Ilonlar zahrligining organizmga ta'siri ham bir xil emas, masalan, kobra iloni chaqqanda odam organizmida birinchi daqiqalarda chaqqan joyda og'riq paydo bo'ladi, tez orada og'riq oyoq-qo'l va butun tanaga tarqaladi, 15-20 daqiqadan so'ng yurak qontomir va nafas yetishmovchiligi boshlanadi va kuchayib boradi. Jabrlanuvchiga vaqtida maxsus tibbiy yordam ko'rsatilmasa, 12-18 soatdan so'ng uning

tanasida tiklab bo'lmas o'zgarishlar yuz beradi. Gyurza chaqqanda, tez orada yumshoq to'qimalarga qon quyilishi va shishishi kuzatiladi. Inson tanasida umumiy zaharlanish alomatlari yuz beradi, ya'ni bemorning boshi aylanadi, ko'ngli ayniydi, qusadi, qon bosimi pasayadi va bemor hushdan ketadi. Jarohat joyida va uning atrofidagi yumshoq to'qimalarning nekrozga uchrashi yuz beradi. Organizmda suv almashinuvining buzilishi tufayli qontomirlarida qonning ivishi kuzatiladi. Ilon zahrligining ta'siri odamning qaysi joyini chaqqaniga ham bog'liq. Insonning boshi yoki bo'yin qismini chaqishi o'ta xavfli hisoblanadi, chunki ilon zahri qon orqali inson miyasining hayotiy muhim bo'lgan markazlariga tez yetib boradi va ularning faoliyatini buzadi.

Zaharli hasharotlar yoki ilon chaqqanda birinchi yordam ko'rsatish:

Zaharli hasharotlar yoki ilon chaqqanda, jarohat oqibatlarini oldini olish maqsadida tez fursatda jabrlanganga yordam ko'rsatish talab etiladi. Buning uchun birinchi o'rinda shikastlangan kishini ko'p harakatlantirmasdan soya joyga olib o'tib yotqiziladi, shikastlangan joyini harakatlantirmaslik uchun yog'och yoki daraxt shoxi yordamida mahkamlanadi, chunki shu sohada qancha ko'p harakat bo'lsa, zahar shuncha ko'p miqdorda limfa orqali umumiy qon tizimiga o'tadi va umumiy zaharlanish ko'proq tus olib boradi.

Jabrlangan shaxsga ko'p miqdorda suyuqlik (*choy, sut, mineral yoki oddiy suv*) beriladi. Ilon chaqqan insonga birinchi yordam ko'rsatish uchun, eng avvalo, jarohat joyini so'rib, tuflab tashlash lozim. Jarohat o'rniga yod, brilliant yashili yoki odekolon bilan ishlov berilib, steril doka yordamida bog'lab qo'yish tavsiya etiladi. Bemorni tezda shifoxonaga yetkazish talab etiladi, chunki zaharga qarshi zardob bilan har qancha vaqtli emlansa, bemorning hayotini

saqlab qolish uchun imkoniyat yaratiladi.

Jabrlanuvchiga birinchi yordam ko'rsatishda quyidagilar taqiqlanadi:

- bemorga spirtli ichimlik ichirish mumkin emas, chunki spirt zahar ta'sirini kuchaytiradi va uning so'rinishini tezlashtiradi;

- zaharli hasharot yoki ilon chaqqan qo'l yoki oyoqqa jgut qo'yish mumkin emas, chunki chuqur joylashgan qontomirlar orqali zaharni tarqalishi davom etaveradi, ayni paytda jarohat joyda qon ta'minotining buzilishi tufayli to'qimalarning nekrozga uchrashiga sabab bo'ladi;

- jarohat joyiga zaharning ta'sirini kamaytirish uchun temirni qizdirib bosish, kislota, ishqor, porox yoki qaynatilgan yog' yordamida kuydirish mumkin emas, chunki bu holat jarohat atrofidagi to'qimalarning o'lishiga va bemorning ahvoli yanada og'irlashishiga olib keladi.

Zaharli hasharotlar va ilonlar chaqishining oldini olish uchun quyidagi maslahatlarga amal qilish tavsiya etiladi:

- tog'li hududlarda shaxsiy tarkibning harakatlanishi jarayonida so'qmoqlarni tayoqlar yordamida tekshirib borish, vaqtincha dam olish maskanlarini sinchiklab ko'zdan kechirish;

- tog' va cho'l joylarda harakatlenganda imkon darajasida qo'y podalari o'tgan joylardan yurish tavsiya etiladi, chunki zaharli hasharotlar va ilonlar qo'y yungini hidini yoqtirishmaydi;

- shaxsiy tarkibni joylashtirish uchun bug'doyzor, qamishzor, ariq bo'yi, jar yoqalari, tashlandiq binolar, kemiruvchilarning inlariga yaqin bo'lgan joylarda iloji boricha chodir o'rnatmaslik, mabodo chodir o'rnatilgan taqdirda uning chetini ko'mib, atrofi bo'ylab qo'y g'ngi yoki yungini sepib chiqish;

- noma'lum hasharotlar yoki ilonlar uchragan taqdirda, ularni ushlab ko'rishga, tutishga harakat qilmaslik, hamla qilishga tayyor turgan hasharotlardan va ilonlardan darhol uzoqlashish;

- tekshirilmagan joylarda dam olish uchun vaqtincha joylashish, kiyim-kechak va etiklarni yechish va oyoq poyabzaliz yurishga ruxsat bermaslik.

**Tibbiy xizmat podpolkovnigi
I. ABDUKARIMOV,
Mudofaa vazirligi
tibbiy ta'minot
boshqarmasi bo'lim
katta ofitseri**

Uch avlod uchrashuvi

YANGI MAQSADLAR SARI ILHOM

Keksalar hayoti – tajriba, saboq va ibrat maktabi. Ularning har bir so‘zi, har bir hayotiy xotirasi – yoshlar uchun qimmatli dars, kelajakka yo‘lboshchi nur. Shu asnoda xulosalar qilinadi, boy tajriba orttiriladi. Toshkent viloyati Ohangaron tumanidagi harbiy qismda tashkil etilgan uch avlod uchrashuvi yoshlar uchun shu jihati bilan qimmatli bo‘ldi.

Tadbirda uzoq yillar harbiy sohada faoliyat yuritgan faxriy, iste‘fodagi general-mayor Raxmatillo Ataxonov taklif etildi. Shuningdek, uchrashuvda “Vatan tayanchi” otryadi a‘zolari, tuman sport maktabi tarbiyalanuvchilari hamda harbiy qismga birlashtirilgan alohida ishlash talab etiladigan yoshlar ishtirok etdi.

Samimiy ruhda o‘tgan tadbir davomida faxriy ustoz o‘zining hayotiy tajribalari, xizmat faoliyatidagi qiziqarli voqealar bilan o‘rtoqlashdi. Bu muloqot yoshlar qalbida mas‘uliyat, yurtparvarlik va sadoqat tuyg‘ularini uyg‘otdi hamda o‘z oldiga qo‘ygan maqsadga sabr va matonat bilan harakat qilish muhimligini anglatdi. Shu kuni o‘quvchi-yoshlarga

harbiy sohada olib borilayotgan islohotlarning mazmun-mohiyati haqida oliy harbiy ta‘lim muassasalariga o‘qishga kirish imtihonlari, u yerdagi o‘qish jarayoni borasida o‘zlarini qiziqtirgan savollarga ham mutaxassislardan batafsil javob oldi.

Bir so‘z bilan aytganda, uch avlod uchrashuvi nafaqat tarbiyaviy ahamiyatga ega bo‘ldi, balki yoshlar dilida harbiy sohaga muhabbat, Vatanga sadoqat, fidoyilik tuyg‘ularini yanada mustahkamladi. Eng muhimi yoshlar o‘zlari uchun yangi maqsad va marralarni belgilab oldi.

Shahnoza SULTANOVA
TOQQQ matbuot xizmati

Sayyor qabul

INSON QADRI UCHUN

O‘zbekiston Respublikasi Harbiy prokuraturasi tomonidan Qurolli Kuchlar vazirlik va idoralari rahbariyati bilan hamkorlikda mamlakatimizning olis hududlarida ommaviy sayyor qabullar o‘tkazib kelinmoqda.

Qashqadaryo viloyatining Nishon tumanida bo‘lib o‘tgan sayyor qabul ham bu boradagi amaliy tadbirlarning mantiqiy davomi bo‘ldi. Unda mutaxassislar ishtirokida harbiy xizmatchi va xodimlar hamda ularning oila a‘zolari, pensioner hamda yoshlarning murojaatlari tinglandi.

Kelib tushgan jami 78 ta murojaatdan 28 tasi joyida ijobiy hal etildi, 42 tasiga huquqiy tushuntirish berildi, ko‘rib chiqish muddat talab etadigan 8 ta murojaat ijrosi nazoratga olindi.

Ayni jarayonda harbiylarning oila a‘zolari va yoshlar, jumladan muddatli harbiy xizmatni o‘tab qaytgan fuqarolar uchun bo‘sh ish o‘rinlari mehnat yarmarkasi tashkil etildi. Kitoblar ko‘rgazmasi ham tashrif buyurganlar uchun manzur bo‘ldi.

Adliya polkovnigi Jahongir ASHUROV,
Qarshi harbiy prokurori

Tajriba

USLUBIY KO‘MAK VA MAHORAT DARSLARI O‘TKAZILMOQDA

Navoiy va Samarqand viloyatlarida joylashgan harbiy qismlarda Mudofaa vazirligi va unga qarashli qo‘mondonlik tomonidan tuzilgan ishchi guruhlar tomonidan o‘tgan davr mobaynida harbiy xizmatchilarning ijtimoiy himoyasini ta‘minlash, bo‘sh vaqtlarini mazmunli o‘tkazish va harbiy intizomni mustahkamlash borasida amalga oshirilgan ishlar darajasi o‘rganildi.

Ishchi guruh tomonidan harbiy xizmatchilar bilan ommaviy va yakka tartibda sayyor qabullar ham o‘tkazilib, ular uchun yaratilgan xizmat sharoitlari bilan yaqindan tanishdi. Harbiy psixologlar tashkil etgan psixologik treninglar orqali esa harbiy xizmatchilarning ruhiy-emotsional holati diagnostika qilindi.

Mudofaa vazirligining bosh serjantlari tomonidan o‘tkazilgan samimiy davra suhbatlari chin ma‘noda yosh harbiy xizmatchilar uchun tajriba maktabi bo‘ldi.

Xulosa qilib aytganda, yuqori malakaga ega bo‘lgan soha mutaxassislarini keng jalb qilgan holda o‘tkazilayotgan “Mahorat darslari” va uslubiy ko‘mak tadbirlari mas‘ul harbiy xizmatchilarning malakasini yanada oshirishda, askarlarning jangovar ruhiy barqarorligini ta‘minlashda va harbiy intizomini mustahkamlashda muhim omil bo‘lib xizmat qiladi.

TOQQQ matbuot xizmati

Ko‘rik-tanlov

HARBIY OILA BEKALARI BELLASHDI

Toshkent harbiy okrugi Chirchiq garnizonidagi harbiy qism ma‘naviyat va ma‘rifat markazida “Yangi O‘zbekistonning vatanparvar ayoliman!” ko‘rik-tanlovining harbiy okrug bosqichi o‘tkazildi.

Tanlovda okrug tasarrufidagi harbiy qism va muassasalardan 5 ta jamoa “Tanishtiruv”, “Vatan” haqida she‘riy bahr-u bayt, “Milliy taom tayyorlash”, “Savol-javob” hamda “Sahna ko‘rinishi” shartlari bo‘yicha bellashdi.

Musobaqada asosiy maqsad, Vatan tinchligi va osoyishtaligi yo‘lida xizmat qilayotgan harbiy xizmatchilarning oilalari o‘rtasida sog‘lom turmush

tarzini targ‘ib qilish, oila madaniyati va odobini mustahkamlash, ularning ibratli jihatlarini ommalashtirish, ushbu dargohda kamol topayotgan farzandlar tarbiyasini to‘g‘ri yo‘lga qo‘yish, san‘at va madaniy ishlarga havas uyg‘otishga qaratildi.

Yakuniy natijalarga ko‘ra, “Uvaysiy avlodlari” jamoasi mutlaq g‘olib deya e‘tirof etildi. Faol ishtirok etgan oila bekalari

“Eng pazanda ayol”, “Eng bilimdon ayol”, “Aktyorlik mahorati rivojlangan ayol” kabi nominatsiyalar bo‘yicha taqdirlandi.

G‘olib va sovrindorlarga harbiy okrug qo‘mondonligi tomonidan diplom, faxriy yorliq hamda qimmatbaho sovg‘alar topshirildi.

Leytenant
Bekzod OBLOQULOV
Toshkent harbiy okrugi
matbuot xizmati

Hamkorlik

Italiyaning ish beruvchi kompaniyalari vakillaridan iborat delegatsiya "The Kasb xususiy bandlik agentligi" MChJ xodimlari hamrohligida "Vatanparvar" tashkiloti Toshkent shahri kengashi tasarrufidagi "Poytaxt" o'quv sport-texnika klubiga tashrif buyurdi.

Italiya delegatsiyasi

"VATANPARVAR" TASHKILOTI FAOLIYATI BILAN TANISHDI

Uchrashuv mobaynida xorijlik mutaxassislar "Vatanparvar" tashkiloti o'quv muassasalarida turli toifalarda avtomototransport haydovchilarini tayyorlash jarayoni, mavjud moddiy-texnik baza, o'quv dasturlari

va haydovchilik kasbini o'rgatishga qaratilgan innovatsion texnologiyalarni ko'zdan kechirdi. Shuningdek, tashkilotning poytaxtimizda joylashgan o'quv avtodromida bo'lib, u yerda yengil va

yuk avtomobillari haydovchiligini o'rganayotgan fuqarolarning amaliy mashg'ulotlariga bevosita guvoh bo'ldilar. Delegatsiya a'zolari "Vatanparvar" tashkiloti markaziy kengashi vakillariga hozirda Italiyada, asosan

yo'lovchi va yuk tashuvchi avtomobillar haydovchilariga katta ehtiyoj sezilayotganini, kelgusida ikki tomonlama kelishuvga erishilsa, xorijda vaqtincha ishlash istagida bo'lgan o'zbekistonlik fuqarolar "Vatanparvar" tashkiloti o'quv muassasalarining avtomototransport vositalari haydovchilarini tayyorlash kurslarida o'qitilib, Italiya davlatiga yuborilishi rejalashtirilayotganini bildirdi.

O'zbekiston Respublikasi mudofaasiga ko'maklashuvchi "Vatanparvar" tashkiloti matbuot xizmati

Loyiha

"Yangi O'zbekistonning VATANPARVAR YOSHLARIMIZ"

O'zbekiston Respublikasi Harbiy prokuraturasi tomonidan respublikamiz bo'ylab bolalar oromgohlarida "Biz Yangi O'zbekistonning vatanparvar yoshlarimiz" loyihasi start berildi.

Ilk tadbir Bo'stonliq tumanidagi Mudofaa vazirligiga qarashli "Tong" bolalar sog'lomlashtirish oromgohida bo'lib o'tdi.

Unda bolalar she'r aytish, chet tillarda kim ko'p so'z bilish, mohir qo'llar, raqs, sport o'yinlari, topishmoq, pantomima, tibbiy savodxonlik, tez aytish, matn tuzish kabi turli shartlar bo'yicha o'zaro bellashdi.

Oromgoh tarbiyachi va xodimlari tomonidan ijro etilgan raqs va ko'rgazmali chiqishlar tadbirga chinakam bayramona ruh bag'ishladi. Yakunda g'oliblar va barcha qatnashchi jamoalar diplom va esdalik sovg'alar bilan taqdirlandi.

Tadbirning ikkinchi qismida Favqulodda vaziyatlar va Mudofaa vazirliklari hamda Milliy gvardiya harbiy xizmatchilari tomonidan harbiy aslaha va anjomlar ko'rgazmasi, shuningdek favqulodda holatlarda harakatlanish tartibi bo'yicha mashg'ulotlar o'tkazildi.

Vatanparvarlik sayli barchada katta taassurot qoldirdi.

Adliya podpolkovnigi Gulchehraxon TURSUNOVA, O'zbekiston Respublikasi Harbiy prokuraturasi katta yordamchisi

Qaror va ijro

Murojaatlar yechim topmoqda

O'zbekiston Respublikasi Harbiy prokuraturasi tomonidan Andijon viloyatidagi harbiy tuzilmalarda o'rganishlar olib borildi.

Shuningdek, viloyat favqulodda vaziyatlar boshqarmasida ommaviy sayyor qabul tashkil etildi.

Unda mutaxassislar ishtirokida boshqarma tizimidagi harbiy xizmatchilar va xodimlar hamda ularning oila a'zolari tinglandi.

Jarayonda kelib tushgan 15 ta murojaatdan 2 tasi joyida ijobiy hal etildi, 5 tasi yuzasidan huquqiy tushuntirish berildi, ko'rib chiqish muddat talab etadigan 8 ta murojaat nazoratga olindi.

Adliya polkovnigi Ilhom MAMATQULOV, Andijon harbiy prokurori

Ijtimoiy himoya

Samarqand harbiy prokuraturasi hamda viloyat Kambag'allikni qisqartirish va bandlik bosh boshqarmasi, shuningdek kuch tuzilmalari hamkorligida Samarqand shahrida mehnat yarmarkasi tashkil etildi.

Mehnat yarmarkasi

Unga viloyatdagi ish bilan band bo'lmagan, shuningdek muddatli harbiy xizmatni o'tab qaytgan yoshlar va harbiy xizmatchilarning oila a'zolari jalb etildi.

Jarayonda 155 ta korxonada tashkilot 2 mingdan ziyod, shuningdek harbiy qism va muassasa o'zlarining bo'sh ish o'rinlari bilan qatnashdi.

Ishirokchilarning 96 nafariga ma'qul bo'sh ish o'rinlariga hamda 42 nafariga kasbga o'rgatish uchun kasbiy ko'nikmalar markaziga yo'llanmalar berildi.

Adliya polkovnigi Otabek HAYDAROV, Samarqand harbiy prokurori

Minifutbol

G'oliblar aniqlandi

O'zbekiston Respublikasi Harbiy prokuraturasi organlari tomonidan yoshlar o'rtasida sog'lom turmush tarzini keng targ'ib qilish va sportni ommalashtirish borasida qator amaliy tadbirlar o'tkazib borilmoqda.

Namangan viloyatida kuch tuzilmalari o'rtasida minifutbol bo'yicha harbiy prokuror kubogi uchun tashkil etilgan musobaqa ham bu yo'nalishdagi tadbirlarning amaliy davomi bo'ldi.

Unda 11 ta jamoa g'oliblik uchun kurash olib bordi. Qizg'in bellashuvlar yakuni bo'yicha favqulodda vaziyatlar boshqarmasi jamoasi birinchi, IIV Qorovul qo'shinlariga qarashli harbiy qism jamoasi ikkinchi, qo'riqlash boshqarmasi jamoasi uchinchi o'rinni egalladi.

Sovrindorlar munosib taqdirlandi va g'olib jamoaga harbiy prokuror kubogi tantanali ravishda topshirildi.

Adliya podpolkovnigi Muhammadjon BOZARMIRZAYEV, Namangan harbiy prokurori

Ochiq muloqot

O'zbekiston Respublikasi Harbiy prokuraturasi tomonidan Farg'ona viloyatidagi qator harbiy qism va muassasalar hamda harbiy shaharchalarda o'rganishlar olib borildi.

Sharoitlar o'rganildi

Ularda mavjud sharoitlar, tibbiy va boshqa ta'minot turlari ahvoli va sohaga doir boshqa masalalar o'rganildi.

Jarayonda energiya tejamliligini ta'minlash, byudjet mablag'larini iqtisod qilish, shuningdek huquqbuzarliklarning oldini olish borasida amalga oshirilayotgan ishlar natijalariga e'tibor qaratildi.

Harbiy xizmatchilar va ularning oila a'zolari ijtimoiy himoyasi, yoshlarni vatanparvarlik ruhida tarbiyalash, ular orasida kitobxonlikni va sportni keng ommalashtirish tadbirlariga ahamiyat berildi.

Shaxsiy tarkib bilan ochiq muloqotlar o'tkazilib, ularning fikr-mulohazalari o'rganildi. Yakunda o'rganilgan masalalar yuzasidan mas'ullarga tegishli ko'rsatmalar berildi.

Adliya polkovnigi Ilhom SALOMOV, Farg'ona harbiy prokurori

Qutlov

Mana, o'ttiz uch yildirki, O'zbekiston Respublikasi mudofaasiga ko'maklashuvchi "Vatanparvar" tashkilotining Buxoro viloyati kengashi va uning joylardagi o'quv sport-texnika klublari "Vatanparvar" gazetasi bilan uzviy hamkorlik qiladi.

Bu hamkorlik natijasida qator maqolalar, suratli lavhalar e'lon qilingan.

"Vatanparvar" gazetasi sahifalarida o'quv sport-texnika klublari boshliqlari, o'qituvchilari va amaliy boshqarishni o'rgatuvchi-ustalari olib borayotgan ishlar, tashkilot faoliyati ommalashtirilmogda. Tashkilotimiz tizimida o'tkazilayotgan uchrashuvlar, ma'naviy-ma'rifiy va sport tadbirlari, musobaqalari ham keng ko'lamda yoritilmogda.

Bugun o'zining 33 yilligini nishonlayotgan "Vatanparvar" gazetasining fidoyi xodimlarini va yurtimizdagi barcha soha vakillarini 27-iyun – Matbuot va ommaviy axborot vositalari xodimlari kuni munosabati bilan samimiy muborakbod etamiz.

Sizlarga mustahkam sog'liq, oilaviy baxt va quvonch, yurtimiz ravnaqi, xalqimiz farovonligi yo'lidagi fidokorona mehnatingizda omad tilaymiz!

Bugun o'zining qutlug' sanasini munosib nishonlayotgan "Vatanparvar" gazetasining 33 yilligi bilan O'zbekiston Respublikasi mudofaasiga ko'maklashuvchi

"Vatanparvar" tashkilotining Xorazm viloyati kengashi jamoasi qizg'in tabriklaydi. "Vatanparvar" gazetasi o'tgan davr mobaynida uni bilgan, tanigan va o'qigan kishilarga hamroh hamda suhbatdosh bo'lib qoldi. Shuning uchun "Vatanparvar" tashkiloti jamoasi uning yorqin sahifalaridagi sermazmun maqolalarini orziqib kutadi hamda zo'r qiziqish bilan o'qiydi. Sevimli gazetamiz – "Vatanparvar"ni qutlug' yoshi bilan chin dildan muborakbod etamiz!

Uning sahifalarida esa bundan ham mazmunli maqolalar bo'lishini istab, katta ijodiy muvaffaqiyatlar tilaymiz!

Fursatdan foydalanib, barcha soha xodimlarini 27-iyun – Matbuot va ommaviy axborot vositalari xodimlari kuni munosabati bilan tabriklaymiz. Kasb bayramingiz qutlug' bo'lsin, qadrli jurnalistlar!

O'zbekiston Respublikasi mudofaasiga ko'maklashuvchi "Vatanparvar" tashkilotining Toshkent viloyati kengashi tasarrufidagi Yangiyo'l shahri o'quv sport-texnika klubi jamoasi "Vatanparvar" gazetasi tashkil etilganiga o'ttiz uch yil to'lishi munosabati bilan tahririyat xodimlarini chin dildan tabriklaydi.

Shuningdek, 27-iyun – Matbuot va ommaviy axborot vositalari xodimlari kuni bilan muborakbod etadi.

Barcha ommaviy axborot vositalari xodimlari va harbiy jurnalistlarni kasb bayrami bilan samimiy qutlaymiz! Soha xodimlariga, eng avvalo, sog'liq-salamatlik, oilalariga tinchlik-xotirjamlik va ijodiy faoliyatlarida ulkan zafarlar yor bo'lsin!

O'zbekiston Respublikasi mudofaasiga ko'maklashuvchi "Vatanparvar" tashkiloti Sirdaryo viloyati kengashi jamoasi "Vatanparvar" gazetasi tashkil topganining 33 yilligi hamda 27-iyun – Matbuot va ommaviy axborot vositalari xodimlari kuni munosabati bilan barcha soha xodimlarini muborakbod etadi.

Biz gazetasining tobora ommaviylashib, rivojlangan mamlakatlardagi mashhur nashrlar qatoridan joy olishini istab qolamiz. Niyatimiz – "Vatanparvar" gazetasi yana yuz yillab ziyo taratib boraversin, uning muxlislari-yu o'quvchilari ko'payaversin!

Imkoniyatdan foydalanib, yurtimizdagi barcha ommaviy axborot vositalari xodimlarini va harbiy jurnalistlarni ham kasb bayrami bilan chin dildan tabriklaymiz. Tinchlik-xotirjamlik, ijodiy barkamollik tilaymiz!

Qahramonlar nomi barhayot

Kurashdik

2000-yili Uzun va Sariosiyo tumanlarida xalqaro terrorchilarga qarshi olib borilgan jangovar harakatlarda safdoshlarini qutqarish chog'ida qahramonlarcha halok bo'lgan feldsher serjant Qahramon Madolimovning o'chmas xotirasiga bag'ishlanadi.

Muzaffar bobolar ruhi hurmati,
Bobolar ruhi ham qarab turmadi!

Kurashdik –

Quoldosh yuraklar birdam-u bardam,
Ulug'vor tog'lar ham berishdi yordam!

Oshiqqa aylandik, yovqur oshiqqa,
Jo'ralar jo'r bo'ldi tanish qo'shiqqa:

“Bu elning har o'g'li, qizi qahramon,
Yovlashgan qolmagay qahridan omon!”

Kurashdik –

Fosiq-u munofiq, sotqin-u sulloh

Qoniga qorishib qolguncha janggoh!

Kurashdik –

Ochko'zlar ko'zini ochdik mil bilan,
Bosqinchi boshini bosdik fil bilan.

To qadam bosmasin qadim ko'shikka,
Jo'ralar jo'r bo'ldi nadim qo'shiqqa:

“Bu elning har o'g'li, qizi qahramon,
Yovlashgan qolmagay qahridan omon!”

Kurashdik –

Haa, jangda zarurdir qon to'kish, otish,
Undan-da muhimroq qonni to'xtatish.

To qondan ketmasin qondan o'tgan or,
To qonib ichmasin erkimni g'addor.

Toki qo'l cho'zmasin onam – mushfiqqa,
Jo'ralar, jo'r bo'ling, aziz qo'shiqqa:

“Bu elning har o'g'li, qizi qahramon,
Yovlashgan qolmagay qahridan omon!”

Kurashdik...

Yuksakda miltirar Zuhro misoli,
Qahramon askarning munis ayoli.

Demangiz, bechora, dilpora qoldi,
Yolg'izi – yoridan Yodgora qoldi.

Bexabar chiqarsiz tag'in xoynahoy,
Xirmonlar yaratgay bir dona bug'doy.

Peshona bosarkan xushbo'y beshikka,
Allasin ulaydi tanish qo'shiqqa:

“Bu elning har o'g'li, qizi qahramon,
Yovlashgan qolmagay qahridan omon!”

Shahriyor SHAVKAT,
Yozuvchilar uyushmasi a'zosi

VATANPARVAR

MUASSIS
O'ZBEKISTON
RESPUBLIKASI
MUDOFAA
VAZIRLIGI

www.mudofaa.uz

Tahririyat kengashi:
general-mayor Hamdam Qarshiyev
polkovnik Otabek Yuldashev
Maqsud Abilov

Tahririyatga kelgan qo'lyozmalar taqriz
qilinmaydi va mualliflarga qaytarilmaydi.
Mualliflar fikri tahririyat nuqtayi nazaridan
farqlanishi mumkin.

Gazeta Mudofaa vazirligi Axborot
va ommaviy kommunikatsiyalar
departamenti – “Vatanparvar” birlashgan
tahririyatining kompyuter markazida
sahifalandi.

Bosh muharrir:
podpolkovnik Ahror Ochilov

ISSN 2010-5541

Gazeta O'zbekiston Matbuot
va axborot agentligida 2008-yil
6-iyunda 0535 raqami bilan
ro'yxatga olingan.

Telefonlar:
kotibiyat: 55 511-25-90
buxgalteriya: 55 511-25-76
yuridik bo'lim: 55 511-25-72

Navbatchi: podpolkovnik Gulnora Xodjamuratova
Sahifalovchi: Begali Eshonqulov
Musahhih: Sayyora Meliqo'ziyeva

Buyurtma: V-5984
Hajmi: 6 bosma taboq
Bichimi: A3
Adadi: 33 050 nusxa
Bosishga topshirish vaqti: 14:00
Topshirildi: 14:30

Gazetaning yetkazib berilishi uchun obunani
rasmiylashtirgan tashkilot javobgar.
Gazetaning poligrafik jihatdan sifatli chop
etilishiga “O'zbekiston” NMIU mas'ul.

Gazeta juma kuni chiqadi.
Gazeta 1992-yilning 24-iyunidan chiqq
boshlagan.

Nashr ko'rsatkichi: 114.
Bahosi: kelishilgan narxda.

“O'zbekiston” nashriyot-matbaa ijodiy uyi
bosmaxonasida chop etildi.
Bosmaxona manzili: Toshkent shahri,
Alisher Navoiy ko'chasi, 30-uy.

1 2 3 4 5 6

Manzilimiz: 100095, Toshkent shahri,
Olmazor tumani, Sag'bon ko'chasi, 382-uy.